

**ЦЕНТРАЛНА КОМИСИЯ ЗА БОРБА СРЕЩУ
ПРОТИВООБЩЕСТВЕНИТЕ ПРОЯВИ НА МАЛОЛЕТНИТЕ
И НЕПЪЛНОЛЕТНИТЕ КЪМ МИНИСТЕРСКИЯ СЪВЕТ**

**ОТЧЕТЕН ДОКЛАД
ЗА ДЕЙНОСТТА НА ЦЕНТРАЛНАТА И
МЕСТНИТЕ КОМИСИИ ЗА БОРБА
СРЕЩУ ПРОТИВООБЩЕСТВЕНИТЕ
ПРОЯВИ НА МАЛОЛЕТНИТЕ И
НЕПЪЛНОЛЕТНИТЕ
ПРЕЗ 2018 ГОДИНА**

СОФИЯ 2019 г.

СЪДЪРЖАНИЕ

	стр.
I. Дейности на МКБППМН	3
1. Организационно състояние на местните комисии	3
2. Превантивна дейност на МКБППМН	5
2.1. Дейност по обхващане на децата в училище	5
2.2. Дейност по подпомагане на родители и семейства	6
2.3. Дейност с педагогическото ръководство	8
2.3.1. Дейност на секретарите на МКБППМН с УКП	8
2.3.2. Превенция по образователни програми	9
2.4. Превенция на асоциалното поведение	12
2.5. Превенция на насилието	18
2.6. Превенция на наркоманиите, употребата на алкохол и тютюнопушене	21
2.7. Превенция на сексуалната експлоатация и трафика на хора	28
2.8. Престъпления и противообществени прояви, свързани с железопътния транспорт	30
2.9. Превенция по здравни програми	32
2.10. Превенция по културни програми	35
2.11. Превенция по спортни програми	37
2.12. Превантивни дейности по разпознаване, идентификация и корекционно-възпитателна работа с малолетни и непълнолетни, които споделят идеи или принадлежат към организации с екстремистки или радикален характер	39
3. Дейност на превантивните центрове и консултативните кабинети към МКБППМН	41
4. Други дейности на МКБППМН	42
II. Дейност на Централната комисия за БППМН	44
1. Изследователска и аналитична дейност	44
2. Дейност по методическо ръководство и контрол върху дейността на местните комисии	50
3. Координация и съвместна дейност с други институции	52

В изпълнение на чл. 7 ал. 2 от Закона за борба срещу противообществените прояви на малолетните и непълнолетните (ЗБППМН), Централната комисия за борба срещу противообществените прояви на малолетните и непълнолетните (ЦКБППМН) всяка година отчита своята дейност пред Министерския съвет. Съгласно цитирания законов текст, местните комисии ежегодно отчитат дейността си пред кмета, пред общинския съвет и пред Централната комисия.

В изпълнение на своите законово установени функции, визирани в чл. 8 от Закона за БППМН, Централната комисия ръководи и контролира дейността на местните комисии. Настоящият отчетен доклад обхваща дейността на Централната и местните комисии за БППМН през 2018 г. Докладът е изготвен и в изпълнение на чл. 8, ал. 4 от ЗБППМН относно информиране на обществеността за състоянието и тенденциите на престъпността и противообществените прояви на малолетните и непълнолетните; за мерките за възпитателно въздействие; за рисковите ситуации, при които малолетни и непълнолетни могат да бъдат въвличани в извършването на противообществени прояви и престъпления.

I. Дейности на МКБППМН

1. Организационно състояние на местните комисии

Местните комисии са основните субекти за организация, ръководство и контрол на цялостната дейност по превенция и противодействие на детското асоциално поведение на ниво община (район). В съответствие със ЗБППМН в страната функционират **297 местни комисии.**

Секретарите на местните комисии за БППМН са водещи координатори и организатори на дейността на МКБППМН. Това са висококвалифицирани специалисти – педагози, социални педагози, психолози, социални работници, юристи и други, които извършват експертна дейност по управление, организация и контрол на системата за БППМН в съответната община.

Работата на секретаря на местна комисия е свързана с анализ на криминогенните фактори и специфичните проблеми в общината (района); с организация на социално-превантивната дейност на територията на общината (района); подготовка, ръководство и реализация на национални стратегии, програми и проекти; подготовка и провеждане на възпитателни дела; привеждане в изпълнение на възпитателните мерки по чл. 13 и мерките спрямо родители по чл. 15 от ЗБППМН и др.

Секретарите участват и в дейността на общинските комисии за детето, училищните съвети, пробационните съвети, съветите по наркотични вещества и други органи на общинско ниво, които работят по проблемите на децата.

През 2018 г. в страната са работили **206 щатни секретари** (206 през 2017 г.; 232 през 2016 г.) на МКБППМН. Този брой съставлява **69% от всички секретари** на МКБППМН.

От всички щатни секретари, **23% са назначени по служебно правоотношение** (23% през 2017 г. и 20% през 2016 г.). С Постановление № 51 на МС (ДВ, бр. 24/2006 г.) длъжността „секретар на местна комисия за борба срещу противообществените прояви на малолетните и непълнолетните” е включена в класификатора на длъжностите в администрацията, което отговаря на професионалната квалификация на секретарите и необходимостта от по-справедливо заплащане на труда им и служебната им стабилност.

Останалите **158 щатни секретари** са назначени по трудови правоотношения. Част от секретарите (предимно в малки общини) са нещатни или съвместяват две и повече длъжности.

През 2018 г. към местните комисии са работили **2 060 обществени възпитатели**. Дейността им е от особена важност в сферата както на първичната, така и на вторичната превенция. Обществените възпитатели осъществяват индивидуална, превантивна и корекционно-възпитателна работа, в съответствие с чл. 13, т. 5 и чл. 41 от ЗБППМН, критериите за подбор и оценка на дейността на обществените възпитатели, разработени от ЦКБППМН и методиката за работата на обществените възпитатели. Тези специалисти подпомагат родители, които срещат затруднения при възпитанието на децата си; консултират деца и родители в помощните органи на МКБППМН – центрове за превенция и консултативни кабинети; извършват проверки по чл. 16, ал. 2 от ЗБППМН, изнасят лекции и беседи по училища; участват в проверки за посещението на малолетни и непълнолетни в заведения след определения час в Закона за закрила на детето и Наредба №1 на общините; изготвят доклади за възпитателните дела; участват в привеждането в изпълнение на възпитателните мерки и мерките за родители по чл. 15 от ЗБППМН. Според възможностите и нуждите си, местните комисии полагат грижа за повишаването на квалификацията на обществените възпитатели. В много комисии, подборът им се прецизира чрез провеждането на конкурси.

Средствата за дейност на местните комисии се определят от Министерството на финансите по бюджетите на общините в Закона за държавния бюджет по предложение на Централната комисия за БППМН. Тези средства, все още, са недостатъчни за

реализацията на многобройните дейности и програми по ограничаване на криминогенните фактори и превенцията на асоциалното поведение.

2. Превантивна дейност на МКБППМН

Основната дейност на местните комисии за БППМН е социално-превантивната. Тя включва анализ на криминогенните фактори, предотвратяване и ограничаване на действието им; идентификация, проучване и анализ на проблемите, свързани с девиациите в поведението на подрастващите на територията на съответната община (район в градовете с районно деление); работа по стратегии, програми и проекти; партньорство с други институции, квалификационна дейност.

Като органи по превенцията на ниво община, местните комисии осъществяват различни дейности по предотвратяване на извършването на криминални деяния от малолетни и непълнолетни, информират и ангажират местните власти и местната общественост с анализа на състоянието, проблемите и тенденциите на престъпността и противообществените прояви на малолетните и непълнолетните и предприемат мерки за тяхното ограничаване. МКБППМН планират **превантивната си дейност** съобразно конкретните особености на общината (района) за ограничаване на специфичните криминогенни фактори. Всяка комисия, в зависимост от конкретния проблем, спецификата и възможностите на общината (района), както и наличния материален и кадрови ресурс, използва различни форми, методи и средства: лекции, беседи, семинари, тренинги, кръгли маси, видеофилми с дискусии по тях; открити уроци по проблемите на противообществените прояви на малолетните и непълнолетните, престъпността от деца и срещу деца; превенция на рисковото поведение; дебати и обучения по гражданско образование, правата и отговорностите на децата; превенция на „спортното“ хулиганство; организиране на спортни дейности с безплатно ползване на бази, летни лагери, туризъм; младежки дискотеки; конкурси; тематични спектакли и други. В тези дейности се включват и деца с противообществени прояви.

2.1. Дейност по обхващане на децата в училище

ЦКБППМН и МКБППМН са включени в приетия с [Решение на МС № 373 от 05.07.2017 г.](#) Механизъм за съвместна работа на институциите по обхващане и задържане в образователната система на деца и ученици в задължителна предучилищна и училищна възраст. Секретарите на МКБППМН участват в обходите на мобилните екипи, набират периодично информация за привлечените

отново и задържани в училище деца, предприемат необходимите мерки за съдействие на компетентните органи за **ограничаване на отпадането от училище**, съдействат за социалната интеграция на малолетни и непълнолетни, извършили противообществени прояви и престъпления; за професионалното обучение и трудова заетост на непълнолетни, пребивавали в СПИ, ВУИ, ПД, условно осъдени и предсрочно освободени; за решаването на социални проблеми на деца и семейства в криминогенен риск.

В изпълнение на дейността по Механизма за съвместна работа на институциите по обхващане и задържане в образователната система на деца и ученици в задължителна предучилищна и училищна възраст, **през 2018 г. секретарите на МКБППМН са посетили 27 618 семейства в страната** (Таблица 1). Най-много семейства са посетени в София-град - 4 550.

Таблица 1. Посетени семейства от секретари на МКБППМН

Области	Брой	Области	Брой	Области	Брой	Области	Брой
Благоевград	3 280	Добрич	876	Плевен	1 238	София град	4 550
Бургас	1 742	Кърджали	225	Пловдив	1 376	София област	862
Варна	618	Кюстендил	163	Разград	224	Стара Загора	1 151
В. Търново	704	Ловеч	1 002	Русе	197	Търговище	1 915
Видин	492	Монтана	438	Силистра	1 061	Хасково	572
Враца	992	Пазарджик	1 382	Сливен	57	Шумен	367
Габрово	1 160	Перник	208	Смолян	174	Ямбол	592
Общо за страната:			27 618				

2.2. Дейност по подпомагане на родители и семейства

Приоритет на МКБППМН е **работата с родители**, чиито деца са извършили противообществени прояви: информиране по проблемите на асоциалното поведение, индивидуални и семейни консултации, семейна терапия. Като успешни практики в много комисии са утвърдени формите „Училище за родители“ и „Работилници за родители“. В тези програми висококвалифицирани специалисти оказват помощ на родителите за преодоляване на проблеми при социализацията, общуване с децата, преодоляване на конфликти, психологическа подкрепа, предпазване от употреба на алкохол, наркотици, насилие, асоциално поведение, придобиване на знания и умения от настоящи и бъдещи родители за отглеждането и възпитанието на техните деца.

През 2018 г. най-много **родители** (Таблица 2) са обхванати в превантивните програми за превенция на асоциалното поведение (25 616), в програмите за превенция на наркотичните вещества (19 009), в програмите, фокусирани върху

насилието (18 073), в програмите с културна насоченост (14 871). Данните сочат, че родителите се интересуват от основните негативни социални фактори и влиянието им върху техните деца. Съгласно количествените данни, родителите в по-голяма степен се интересуват от образователните програми, в сравнение със „здравните“ и/или „спортните“, което може да бъде интригувано като индикация за хармонични взаимоотношения между родители и учители. Участието на родителите в превантивните програми се дължи основно на ангажираността, постоянството и професионалните умения на секретарите на МКБППМН, както и на проявената гъвкавост за успешното реализиране на цялата превантивна дейност в общините.

Таблица 2. Разпределение на участието на родителите в превантивни програми

Програми	Родители	Програми	Родители
Образователни	5 919	Жп-транспорт	54
Асоциално поведение	25 616	Здравни	4 247
Насилието	18 073	Културни	14 871
Наркотични вещества	19 009	Спортни	3 347
Трафик на хора	7 205	Радикализъм ¹	174

Забележка: ¹Разпознаване, идентификация и споделяне на идеи или принадлежност към организации с екстремистки или радикален характер.

През 2018 г. МКБППМН (Таблица 3) са провели работни срещи за обучения и консултации с 6 239 родители, 465 настойници и 232 попечители. Данните по области са следните: най-много са срещите с родители в столицата (710); с настойниците - в Пазарджик (116 срещи); с попечителите – Плевен със 77.

Таблица 3. Участници в работни срещи

	Родители	Настойници	Попечители
Общо за страната	6 239	465	232
По области:			
Благоевград	237	6	10
Бургас	293	3	4
Варна	403	48	1
Велико Търново	209	19	-
Видин	58	15	3
Враца	797	13	2
Габрово	82	1	1
Добрич	358	14	-
Кърджали	61	3	2
Кюстендил	89	3	3
Ловеч	37	5	2
Монтана	98	20	-
Пазарджик	216	116	4
Перник	187	-	-
Плевен	426	10	77
Пловдив	254	21	4

Разград	79	3	1
Русе	155	4	1
Силистра	64	6	2
Сливен	24	0	0
Смолян	54	1	2
София град	710	20	8
София област	135	9	23
Стара Загора	520	87	68
Търговище	59	-	-
Хасково	192	21	-
Шумен	242	15	12
Ямбол	200	2	2

2.3. Дейност с педагогическите ръководства.

През 2018 г. секретарите на МКБППМН са реализирали **3 140** работни срещи с педагогическите ръководства (Таблица 4) за **организиране и координиране на социално-превантивната дейност**. Най-много работни срещи са проведени в София-град (389).

Таблица 4. Работни срещи на секретарите на МКБППМН с педагогическите ръководства

Области	Брой	Области	Брой	Области	Брой	Области	Брой
Благоевград	209	Добрич	54	Плевен	110	София град	389
Бургас	154	Кърджали	55	Пловдив	124	София област	80
Варна	101	Кюстендил	60	Разград	59	Стара Загора	170
Велико Търново	189	Ловеч	36	Русе	209	Търговище	9
Видин	44	Монтана	68	Силистра	48	Хасково	21
Враца	150	Пазарджик	90	Сливен	14	Шумен	324
Габрово	49	Перник	8	Смолян	40	Ямбол	276
Общо за страната:					3 140		

2.3.1. Дейност на секретарите на МКБППМН с училищни комисии по превенция (УКП), училищни психолози, педагогически съветници, ресурсни учители и класни ръководители.

През 2018 г. секретарите на МКБППМН са провели **4 242** работни срещи с посочените по-горе специалисти (Таблица 5) **за обсъждане на казуси на проблемни деца**. Най-голям е броят на срещите в столицата (869).

Таблица 5. Работни срещи на секретарите на МКБППМН

Области	Брой	Области	Брой	Области	Брой	Области	Брой
Благоевград	121	Добрич	68	Плевен	190	София град	869
Бургас	179	Кърджали	31	Пловдив	100	София област	102
Варна	112	Кюстендил	150	Разград	21	Стара Загора	546
Велико Търново	126	Ловеч	51	Русе	92	Търговище	50
Видин	50	Монтана	70	Силистра	260	Хасково	46

Враца	157	Пазарджик	96	Сливен	8	Шумен	166
Габрово	47	Перник	34	Смолян	62	Ямбол	438
Общо за страната:			4 242				

Училищните комисии за превенция, училищните психолози и педагогически съветници търсят помощта на местните комисии. През 2018 г. секретарите на МКБППМН (Таблица 6) са получили **2 662 заявки от училищни комисии** за превенция (УКП) за консултиране на деца и родители. Най-много заявки (251) са получени в София-град.

Таблица 6. Заявки към МКБППМН за консултиране на деца и родители

Области	Брой	Области	Брой	Области	Брой	Области	Брой
Благоевград	114	Добрич	97	Плевен	135	София град	251
Бургас	128	Кърджали	11	Пловдив	197	София област	74
Варна	85	Кюстендил	81	Разград	15	Стара Загора	43
Велико Търново	180	Ловеч	114	Русе	87	Търговище	17
Видин	25	Монтана	80	Силистра	35	Хасково	46
Враца	134	Пазарджик	249	Сливен	85	Шумен	100
Габрово	41	Перник	16	Смолян	43	Ямбол	179
Общо за страната			2 662				

2.3.2. Превенция по образователни програми.

През 2018 година, по указание на ЦКБППМН, местните комисии, съвместно с училищата, са реализирали обучения по **248 образователни програми** (Таблица 7). Обхванати са **5 919 родители и 32 137 деца**, от които **19 491 малолетни и 12 646 непълнолетни**. Преобладаващата част от посочените обучения са осъществени в присъствието на училищни психолози, педагогически съветници, ресурсни учители, класни ръководители, инспектори от ДПС и социални работници от Отдел „Закрила на детето” към Дирекция „Социално подпомагане”. **Най-голям брой програми са реализирани в София-град и Пловдивска област**. Най-много родители са обхванати в столицата - 1 034; най-много деца - в Пловдивска област - 3 953, от които 3 675 малолетни. В сферата на образователните програми в местна комисия за БППМН в София-област е проведено **анкетно проучване на тема „Какво знаем за Европейския съюз“**. Участвали са 300 деца, от които 100 малолетни и 200 непълнолетни. Данните са включени в количествените характеристики на София област в Таблица 7.

Таблица 7. Образователни програми

	Брой	Родители	Общо деца	Малолетни	Непълнолетни
Общо за страната	248	5 919	32 137	19 491	12 646
По области					
Благоевград	16	42	1 718	1 023	695
Бургас	10	106	815	473	342
Варна	6	614	641	252	389
Велико Търново	11	175	940	776	164
Видин	15	160	1 087	654	433
Враца	5	38	228	130	98
Габрово	2	397	480	390	90
Добрич	8	68	394	143	251
Кърджали	3	-	108	51	57
Кюстендил	8	77	1 901	677	1 224
Ловеч	6	258	1 057	808	249
Монтана	11	31	479	367	112
Пазарджик	12	532	2 045	1681	364
Перник	3	10	196	95	101
Плевен	15	158	2 937	1 052	1 885
Пловдив	18	75	3 953	3 675	278
Разград	2	-	633	130	503
Русе	11	155	951	495	456
Силистра	8	142	2 430	2 343	87
Сливен	3	-	193	10	183
Смолян	6	181	728	238	490
София град	18	1 034	3 252	1 439	1 813
София област	11	164	690	201	489
Стара Загора	14	118	1 152	764	388
Търговище	7	600	1 150	689	461
Хасково	5	643	1 064	400	664
Шумен	5	26	117	51	66
Ямбол	9	115	798	484	314

По-значими теми на програмите: „Родителите и тяхната роля в подкрепа на образованието”; „Повишаване на родителския капацитет”; „Аз съм отговорен родител (ранна превенция за включване в образователния процес в предучилищна възраст)”; „Запознаване на родителите с динамиката на учебния процес”; „Седмица на професионалните умения в България”; „Учители и родители – ръка за ръка за успешна социализация на учениците“; Професионално ориентиране – „Коя е подходящата професия за нас“; „Развитие на мотивация за успех“; „Аз искам да уча – стимул и развитие“; Седмица на „Отворените врати” в библиотеката; „Подготовка на ученици за Национално външно оценяване“; Конкурс „Най-добрият клас“; Посещение на фирма за

обработка на естествен камък и производство на градинско обзавеждане с цел кариерно ориентиране на учениците от VII клас; „Млад огнеборец“; „Аз съм отговорен родител (за мотивация към образователния процес)“; „Най-добър ученик за 2018 г.“; „Клас на годината 2018 г.“; „Защо е необходимо да бъдем образовани“; „Трудът на хората – видове професии“; „Изборът след VII клас“; „Къде да уча“; „Какъв искам да стана“; „Лидерство и отношения в групата“; Лекционен курс „Моето първо работно място“; „Развитие мотивацията за учене сред учениците“; „Моето училище и моето бъдеще“; „Професии и образование“; „Развитие на мотивацията на учениците и тяхната активност в училище чрез състезания, викторини и задачи със занимателен характер“; „Обучение на деца със специални образователни потребности“; „Какъв искам да стана?“; „Значение на образованието за развитието на децата“; „Млад лидер“; „Първи стъпки към успешна кариера“; „Познатите и непознатите професии“; „Продължаване на образованието“; „Лятно детско обучение“; „Обучение на деца с хиперактивност“; „Мога да се справя“, насочено към деца със специални образователни потребности; „Равни възможности за нашите деца чрез партньорство и образование в мултикултурна среда“; „Различните деца или деца със специални образователни потребности“; „Избирам професия – кариерно развитие“; „Кариерно развитие и избор на университет“; Национална седмица на четенето – „Моята любима книга“; „Лятна Детска академия“; „Кариерно консултиране“; „Непознатите професии“; „Образованието – основа за създаване на устойчива трудова заетост на подрастващото население“; „Развитие на мотивацията за постижения“; „Ролята на родителя в кариерното ориентиране на децата“; „Как да инициираме доброволчески акции и инициативи“; „Учене през целия живот“; „Образователни състезания между деца и родители“; „Летни занимания по интереси“; „Учебните предмети и професиите“; „Талантите“; „Професията на моите родители“; „Развитие на творческото мислене при деца с лидерски наклонности“; „Приложение на иновативни методи за работа с деца със специални образователни потребности“; „Търся си работа – къде, как, документи“; „Открит урок за професиите в България“; „Увереността на учениците при планиране на професионалното развитие“; „Какво е хиперактивност“; „Изграждане на умения за кариерно развитие и ориентиране“; „Защо трябва да се образовам и да ходя редовно на училище?“; образователни игри и състезания „Европейска седмица на мобилността“; Викторина – „Европейските ценности при децата в изграждането на мотивация за постижения“; „Кръгла маса за приноса на членството на България в Европейския съюз“.

2.4. Превенция на асоциалното поведение.

Превенцията на престъпността и противообществените прояви на малолетните и непълнолетните е основен приоритет в дейността на МКБППМН. За целта се разработват и реализират програми, проекти и кампании, обхващащи както децата, така и техните родители.

Данните за 2018 г. показват **нарастване на броя на осъществените от МКБППМН програми и кампании за превенция и противодействие на детското асоциално поведение (Таблица 8), което се дължи на ангажираността, професионализма и активността на МКБППМН.**

Таблица 8. Програми и кампании за превенция и противодействие на детското асоциално поведение (общо)

Години	Брой програми и кампании	Брой обхванати лица в програми и кампании	Брой консултирани деца и родители от МКБППМН и техните органи
2014	561	185 858	14 467
2015	585	179 397	16 018
2016	641	170 610	14 135
2017	672	172 012	15 030
2018	776	269 344¹	24 867²

Забележка: ¹ Сумата е сбор от участници родители и деца (посочени в Таблица 10). ² Сумата е сбор от деца, преминали индивидуални (представени в Таблица 11) и семейни консултации (отбелязани в Таблица 12).

Данните сочат **съществено нарасване както на броя на програмите, така и на обхванатите и консултирани деца и родители от специалистите в МКБППМН и центровете за превенция и консултативните кабинети към комисиите.**

През 2018 г. в местна комисия за БППМН в София - област е проведено анкетно проучване по две теми (данните са отбелязани в Таблицы 8 и 9): „Потребности и подходящи стъпки за детското развитие и комфорт“; и „За безопасна и активна ваканция“. В изследването са участвали 50 малолетни от VII клас.

С най-голям брой реализирани от МКБППМН програми и кампании за превенция и противодействие на детското асоциално поведение по области (Таблица 9) е столицата – 130 програми и кампании. Участвали са 11 777 родители и 52 026 деца, от които 27 229 малолетни и 24 797 непълнолетни. С цел обхващане на

все по-голям брой родители и привличането им като партньори в превантивната дейност, местните комисии прилагат форми на работа, доказали своята ефективност, като се ангажира и обществеността с проблема за асоциалното поведение сред децата.

Таблица 9. Програми и кампании за превенция и противодействие на детското асоциално поведение и участници в тях (по области)

	Брой програми	Родители	Общо деца	Малолетни	Непълнолетни
Общо за страната	776	25 616	243 728	127 127	116 601
По области:					
Благоевград	21	-	6 130	2 775	3 355
Бургас	40	76	9 630	5 466	4 164
Варна	50	2 612	18 188	7 264	10 924
Велико Търново	45	338	8 551	5 696	2 855
Видин	31	267	2 900	1 644	1 256
Враца	19	144	5 913	4 261	1 652
Габрово	8	20	6 024	2 619	3 405
Добрич	33	404	4 441	2 857	1 584
Кърджали	16	-	1 789	871	918
Кюстендил	19	6	9 043	4 271	4 772
Ловеч	34	2 541	20 958	11 780	9 178
Монтана	30	613	3 636	1 371	2 265
Пазарджик	33	1 662	8 942	5 936	3 006
Перник	11	104	3 489	1 825	1 664
Плевен	17	354	19 753	11 279	8 474
Пловдив	34	86	14 558	6 337	8 221
Разград	12	-	5 743	2 127	3 616
Русе	34	893	5 544	2 344	3 200
Силистра	10	317	978	588	390
Сливен	5	5	445	96	349
Смолян	18	-	1 158	838	320
София град	130	11 777	52 026	27 229	24 797
София област	33	763	7 587	3 534	4 053
Стара Загора	31	218	6 903	4 278	2 625
Търговище	8	1 020	5 027	2 180	2 847
Хасково	15	63	5 247	2 216	3 031
Шумен	16	202	3 409	1 875	1 534
Ямбол	23	1 131	5 716	3 570	2 146

В превантивна дейност през 2018 г. са включени и 277 деца, поставени под настойничество или попечителство (Таблица 10), от които 87 малолетни и 190 непълнолетни.

Таблица 10. Деца с асоциално поведение, поставени под настойничество или попечителство

	Общ брой деца	Малолетни	Непълнолетни
Общо за страната	277	87	190
По области:			
Благоевград	41	10	31
Бургас	5	-	5
Варна	33	9	24
Велико Търново	1	1	-
Видин	8	2	6
Враца	12	2	10
Габрово	3	1	2
Добрич	1	-	1
Кърджали	1	-	1
Ловеч	5	1	4
Пазарджик	3	1	2
Плевен	5	2	3
Пловдив	12	2	10
Разград	6	2	4
Русе	40	15	25
Сливен	24	15	9
Смолян	14	4	10
София град	8	2	6
София област	1	-	1
Стара Загора	31	10	21
Търговище	1	-	1
Хасково	22	8	14

Във връзка с асоциалното им поведение, местните комисии са предоставили **индивидуални консултации на 13 755 деца** (Таблица 11). **5 430 от тях са малолетни и 8 325 непълнолетни.** Най-голям е броят на консултираните деца в столицата (1 812), от които 520 малолетни и 1 292 непълнолетни.

Таблица 11. Деца, преминали индивидуални консултации

	Общ брой деца	Малолетни	Непълнолетни
Общо за страната	13 755	5 430	8 325
По области:			
Благоевград	315	140	175
Бургас	756	276	480
Варна	502	175	327
Велико Търново	377	148	229
Видин	124	36	88
Враца	632	338	294
Габрово	314	114	200
Добрич	273	75	198
Кърджали	365	112	253

Кюстендил	187	98	89
Ловеч	323	153	170
Монтана	211	55	156
Пазарджик	577	278	299
Перник	212	49	163
Плевен	677	356	321
Пловдив	824	378	446
Разград	128	36	92
Русе	366	119	247
Силистра	122	29	93
Сливен	274	153	121
Смолян	208	76	132
София град	1 812	520	1 292
София област	614	301	313
Стара Загора	793	329	464
Търговище	145	59	86
Хасково	559	190	369
Шумен	1 162	476	686
Ямбол	903	361	542

През 2018 г. през семейни консултации са преминали 11 112 деца с асоциално поведение (Таблица 12) . 4 756 от тях са малолетни и 6 356 непълнолетни.

Таблица 12. Деца, преминали семейни консултации

	Общ брой деца	Малолетни	Непълнолетни
Общо за страната	11 112	4 756	6 356
По области:			
Благоевград	263	122	141
Бургас	413	187	226
Варна	1 569	690	879
Велико Търново	350	153	197
Видин	103	32	71
Враца	559	276	283
Габрово	71	25	46
Добрич	236	92	144
Кърджали	208	79	129
Кюстендил	125	73	52
Ловеч	164	61	103
Монтана	196	77	119
Пазарджик	278	137	141
Перник	140	50	90
Плевен	324	161	163
Пловдив	903	458	445
Разград	80	28	52
Русе	191	83	108
Силистра	92	23	69
Сливен	177	104	73

Смолян	202	105	97
София град	1 957	780	1 177
София област	400	176	224
Стара Загора	577	209	368
Търговище	252	107	145
Хасково	245	140	105
Шумен	499	136	363
Ямбол	538	192	346

Общинските програми и кампании за превенция на асоциалното поведение обхващат широк спектър от теми: „Ранна превенция на отклоненията в поведението“; „Превенция на проблемното поведение сред децата“; „Превантивна програма за родители на деца с риск от отпадане от училище“; „Образователната институция – притегателен център за децата като оазис на спокойствието и сигурността“; „Превенция на престъпността и противообществените прояви сред децата“; „Запознаване със ЗБППМН и дейността на МКБППМН“; „Аз сам избирам – запознаване със ЗБППМН“; „Доброто, което направих днес“; „Как да общуваме“; „Правилата в моите пръсти“; „Ден на толерантността“; „Асоциалното поведение като социален проблем“; „Превенция на престъпленията против собствеността“; „Борбата срещу престъпността и криминогенни фактори“; „Толерантност и съпричастност“; „Повишаване на родителските умения при общуването и възпитанието на децата“; „Лятно приятелство с МКБППМН“; „Кражбата като престъпление“; „Нарушаване на правилата и избор на поведение“; „Правата и задълженията на ученика“; „Толерантност/дискриминация“; „Ролята и мястото на МКБППМН при превенция на асоциалното поведение на малолетни и непълнолетни“; „ЗБППМН и МКБППМН“; „Работа с деца с проблемно поведение в училище“; „Моите задължения и отговорности като ученик“; „Термини, норми, права, задължения и отговорности по ЗБППМН“; „Родителска занемареност, проблемна семейна среда, семейства с непълна структура“; „ЗБППМН – същност, значение, възпитателни мерки“; „Закон за БППМН и работа с проблемни деца“; „Програма за мобилна работа за превенция на рисковото поведение сред деца и техните семейства“; „Моите права и задължения“; „Работа по горещи следи – срещи с полицейския инспектор“; „Девиантно поведение – симптоматика и превенция“; „Работа в мултикултурна среда“; „Добри постъпки и поведение“; „Ред и дисциплина в класната стая“; „Различията между половете“; „Правилата в семейството и училището“; „Истината и лъжата“; „Права, задължения и отговорности на децата“; „Активно и равнопоставено участие на ученици и родители при изготвяне на вътрешните правила, регламентиращи училищния живот“;

„Родителският контрол“; „Изборът – кражба, насилие, просия“; „Добри постъпки и поведение – толерантност и интеркултурен диалог“; „Права и задължения – отговорното поведение в обществото“; „Редовно посещение в училище“; „Аз знам какви са моите права и отговорности“; „Конвенция на ООН за правата на детето“; „Кой и кога предоставя закрила“; „Как да защитя правата си?“; „Безотговорно родителство“; „Комуникативни умения и трудни ситуации в общуването“; „Как да общувам с моите връстници?“; „Видове дискриминация“; „Кражба, хулиганство, вандализъм и ЗБППМН“; „Превенция на противоправното поведение“; „Международен ден на Доброто – начало на конкурс – най-благородна постъпка, или какво добро направих днес“; „Кражба, грабеж, последици от престъпленията“; „Правна култура за непълнолетни“; „Превенция на рисковото поведение чрез изкуство – Арт-превенция“; „Действия при злонамерен анонимен сигнал“; „Дисциплината при възпитанието на децата“; „Липсващи родители – изгубени деца – объркано самоутвърждаване“; „Психологически проблеми във възпитателните отношения“; „Социалният климат в клас – условие за ефективност на учебно-възпитателния процес“; „Да знаем своите права и задължения“; „Програма за закрила на детето“; „Права и задължения на малолетните и непълнолетните. Роля на МКБППМН.“; „Законът за закрила на детето и задължението за спазване на вечерния час“; „Равни възможности чрез партньорство и образование в мултикултурна среда“; „Подобряване диалога учител-родител на деца от уязвимите общности“; „МКБППМН в системата на превенцията“; „Системен подход при взаимодействието между учители-родители-деца“; „Детско правосъдие и правата на децата“; „Превенция на изоставянето“; „Подобряване на родителския капацитет и взаимоотношенията в семейството“; „Дейности на МКБППМН и обществените възпитатели – проблеми и решения“; „Превенция на отклоняващо се поведение при деца, настанени в ЦНСТ“; „Девиантно поведение при малолетни и непълнолетни“; „Индивидуална оценка на деца в конфликт със закона“; „Функции на МКБППМН“; „Моите задължения като настойник“; „Моите задължения като попечител“; „На училище без отсъствия“; „Методи за работа с деца с асоциално поведение“; „Законът, институциите и ние“; Синдромът „родителско отчуждаване“; „Наказателна отговорност при непълнолетните“; „Цели и задачи на МКБППМН“; „Нерегламентиран детски труд“; „Влияние на семейството, средното детство и юношество“; „Личностни отношения и отношения в семейството“; „Повишаване на ролята на младите хора в превенцията на престъпността“; „Програми за позитивно родителство за родители на деца в ранна възраст“; „Повишаване на правовата култура и запознаване с дейността на МКБППМН“; „Проблемни деца в приемни

семейства”; „Телефонни измами, как да реагират децата”; Отбелязване на Коледните празници „Размени подарък с дете, с което си враждувал през годината”; Конкурс за най-достойна проява „Благородно сърце“ за ученици от 8 до 18 години; „SOS приятели – как да помогнем на своите връстници”; „Работата на родителите за овладяване на рисковото поведение на подрастващите“; „Работа с проблемни ученици“; „Проблеми при общуването на децата в семейството/ училището“; „Емоционалните отношения между децата и биологичния баща/ биологичната майка“; „Подобряване на грижата и осигуряване на сигурна и стимулираща среда за развитието на детето“; „Приятелство и ценности“; „Превенция на бягствата от дома и училище на малолетните и непълнолетните“; „Асертивно поведение – десет начина на отказ“; „Иновативни подходи за ангажиране на свободното време на децата с цел превенция на асоциалното поведение“; „Как да разпознаем измамите и опитите за престъпления в дигиталния свят“; „Подобряване на самооценката на учениците в училищата“; „Въведение в темата за рисковото поведение по отношение на законовите разпоредби и основните функции на органите на реда“; „Ролята на семейната система за девиантното поведение на деца и юноши“; „Арт-терапията като метод за работа в групи от деца, извършили противообществени прояви“; „Законодателство относно детското девиантно поведение; „Превенция на антисоциални прояви в начален курс“; „Позитивното възпитание в предучилищна възраст“; „Причини за противообществените прояви при учениците и подходи за преодоляването им“; „Превенция на асоциално поведение при ученици от среден курс, използвайки образа на Полиция за идентификация“; „Европейските ценности при децата в изграждането на мотивация за постижения“; „Чуждестранен опит за справяне с девиациите в поведението“; „Срещи с ученически парламенти с цел набелязване мерките за превантивна дейност на МКБППМН”.

2.5. Превенция на насилието

Превенцията на **насилието между деца и срещу деца е сред приоритетите в дейността на ЦКБППМН и МКБППМН**. В тази връзка, Централната комисия през 2006 г. изпрати указание до всички местни комисии относно разработването и реализацията на общински програми и планове за действия, насочени към превенция на насилието. В резултат, всяка година, в докладите си до ЦКБППМН, местните комисии изпращат информация за реализираните дейности по този приоритет.

През 2018 г. МКБППМН са реализирали **744 общински програми (216 през 2017 г. и 212 през 2016 г.), кампании и проекти по превенция на насилието между и**

срещу деца (Таблица 13). Данните сочат увеличение над три пъти на броя на проведените кампании и проекти. Значително е нарастнал броят и на обхванатите в тях деца и родители - 177 877 през 2018 г. при 72 607 през 2017). В реализираните през 2018 г. програми са участвали **18 073 родители и 159 804 деца**. Данни по области: Най-голям брой теми по програми - Варна - 53; Най-много участвали родители – София - 7 464; Най-много участвали деца – София - 37 591, от които 20 628 малолетни и 16 963 непълнолетни.

Таблица 13. Програми, кампании, проекти за превенция на насилието между деца и срещу деца и участници в тях

	Брой програми	Родители	Общо деца	Малолетни	Непълнолетни
Общо за страната	744	18 073	159 804	88 122	71 682
По области:					
Благоевград	6	1 310	6 804	3 803	3 001
Бургас	43	530	6 579	3 556	3 023
Варна	53	2 507	13 432	4 569	8 863
Велико Търново	35	342	2 512	1317	1 195
Видин	25	152	1 093	711	382
Враца	22	227	1 935	1 209	726
Габрово	3	265	2 283	1 537	746
Добрич	21	216	2 774	2 177	597
Кърджали	14	15	1 441	314	1 127
Кюстендил	17	72	2 867	1 530	1 337
Ловеч	8	2 404	8 742	4 769	3 973
Монтана	21	107	3 053	1413	1 640
Пазарджик	35	1 272	4 767	3 654	1 113
Перник	5	120	1 253	585	668
Плевен	14	502	9 345	5 874	3 471
Пловдив	45	390	10 256	5 174	5 082
Разград	7	17	3 631	1 283	2 348
Русе	7	219	1 502	761	741
Силистра	9	247	680	468	212
Сливен	5	37	1 575	997	578
Смолян	18	114	1 825	1 004	821
София град	50	7 464	37 591	20 628	16 963
София област	28	411	7 114	3 827	3 287
Стара Загора	27	112	6 633	5 586	1 047
Търговище	12	555	3 901	2 179	1 722
Хасково	12	80	8 263	4 986	3 277
Шумен	15	152	2 620	1 259	1 361
Ямбол	14	741	5 341	2 960	2 381

През 2018 г. в седем местни комисии за БППМН са проведени анкетни проучвания: Област Бургас – „Тормозът от връстниците в училище“, участвали 76 деца,

от които 61 малолетни и 15 непълнолетни; Област Ловеч – „Проблемите с детското насилие“, участвали 298 непълнолетни ученици IX-XI клас; Област София-град – „Насилието и агресията в училище и на улицата“, участвали 8 малолетни; София област – две МКБППМН: участвали 510 деца (306 малолетни и 204 непълнолетни) и 32 родители; Област Стара Загора – „Агресията сред учениците“, участвали 164 деца, от които 110 малолетни и 54 непълнолетни; Област Шумен – „Какво според Вас поражда агресията между учениците“, участвали 237 деца, от които 147 малолетни и 90 непълнолетни.

Основни теми на реализираните от МКБППМН през 2018 г. програми и кампании по превенция на насилието: „Денят на розовата фланелка“; „Насилието над деца“; „Разрешаване на конфликти по мирен път“; „Умения за общуване и решаване на конфликти“; „Рецепта срещу тормоза“; „Насилие и тормоз“; „Общуване без агресия“; „Без насилие в училище“; „Агресията в училище и ролята на семейната среда“; „Без конфликти в училище“; „Седмица за превенция на агресията“; „Умения за общуване и решаване на конфликти“; „Училищен тормоз“; „Насилие“; „Детската агресия“ „Дисциплината в класа и конфликти с класния ръководител“; „Конфликт между учител и родители“; „Успешно решаване на конфликти“; „Физически сблъсъци и конфликти“; „Превенция на насилието в училище“; „Конфликтите, в които аз печеля и ти печелиш“; „От конфликта до насилието“; „Позитивно решаване на конфликти“; „Насилието в човешките взаимоотношения. Разликата между сила и насилие“; „Заедно против агресията“; „Запознаване с Механизма за противодействие на училищния тормоз“; „Сексуално насилие над деца“; „Разпознавам ли тормоза?“; „Насилието и неговите форми“; „Безконфликтно общуване“; „Ненасилствена комуникация“ „Себеутвърждаващо и асертивно комуникативно поведение – практикум“; „Доброволчеството като кауза срещу агресията“; „Разпознаване на гнева и агресията в училище“; „Конкурс за рисунка на тема „Моето училище-място без насилие!“; „Училище без насилие“; „Връстници към връстници за социалната и емоционалната интелигентност срещу агресията и насилието“; „Да се справим с гнева. Лаборатория за чувства“; „Коуч практики като алтернатива на агресивното поведение при малолетни и непълнолетни“; „Справедливостта – превенция на насилието“; „Насилие – как да се предпазим от него?“; „Всяко дете има право на закрила срещу насилие“; „Класна стая без тормоз“; „Сексуални посегателства над непълнолетните“; „С музика срещу агресията“; „С добро и толерантност срещу агресията“; „Бъди приятел, не насилник“; „Превенция на насилието и управление на конфликтите в училище“; „Да спрем

насилието и агресията в училище“; „Последици, до които могат да доведат агресията и насилието“; „Училище без конфликти“; „Комуникацията – ключ към решаване на конфликтите“; „Агресивно общуване в неформални групи“; „Силни, без насилие“; „Не на тормоза в училище!“.

2.6. Превенция на наркоманиите, употребата на алкохол и тютюн

В изпълнение на **Националната стратегия за борба с наркотиците** местните комисии за БППМН извършват информационно-консултативна, проучвателна и изследователска дейност: анализ на факторите, способстващи употреба на наркотични вещества сред подрастващите; разработване на програми и проекти; работа с рискови групи; квалификация на специалистите; създаване и разпространение на информационни печатни и видеоматериали. В добро партньорство със Съветите по наркотични вещества, Превантивно-информационните центрове и Районните здравни инспекции, комисиите реализират различни съвместни дейности. През 2018 г. са осъществявани обучения на **специалисти и доброволци** – главно секретари и членове на МКБППМН, ИДПС, обществени възпитатели, педагогически съветници, социални работници, медицински специалисти от училищните кабинети, учители, студенти и ученици, ученически парламенти, родители по теми: „Обучения по проблеми на наркотичните зависимости – видове, места, където да потърсим помощ“; обучения на доброволци; „Връстници обучават връстници“; обучения на ученици по темата за употребата на алкохол; семинар за ученици на тема: „Да се научим да разграничаваме действителността от митовете за наркотиците“.

През годината МКБППМН са работили по **1 050 теми по програми или проекти** (707 през 2017 г. и 527 през 2016 г.) за **превенция на употребата на наркотици** (Таблица 14), в които са **обхванати 182 050 участници** (111 026 през 2017 г. и 98 124 през 2016 г.) - 9 009 родители и 163 041 деца, от които 64 074 малолетни и 98 967 непълнолетни. Наблюдава се **значително нарастване на участващите деца и родители, което говори за последователна и системна превантивна дейност**. На обученията по програмите са присъствали представители на УКП, инспектори от ДПС и социални работници от Отдел „Закрила на детето“ към Дирекция „Социално подпомагане“. С **най-значителен брой теми по програми/проекти е столицата – 162**. Участвали са **3 153 родители и 31 215 деца, от които 10 073 малолетни и 21 142 непълнолетни**.

Таблица 14. Програми и проекти за превенция на употребата на наркотични вещества, алкохол и тютюн и участници в тях

	Брой програми	Родители	Общо деца	Малолетни	Непълнолетни
Общо за страната	1 050	19 009	163 041	64 074	98 967
По области					
Благоевград	42	590	4 677	1 875	2 802
Бургас	43	113	5 388	1 731	3 657
Варна	62	839	9 396	2 252	7 144
Велико Търново	46	685	5 625	2 290	3 335
Видин	44	89	1 002	295	707
Враца	25	395	2 053	993	1 060
Габрово	12	710	819	427	392
Добрич	54	1 755	4 607	3 078	1 529
Кърджали	24	228	1 128	168	960
Кюстендил	35	651	6 499	3 432	3 067
Ловеч	34	542	12 018	5 920	6 098
Монтана	35	535	4 293	1 551	2 742
Пазарджик	31	691	3 769	1 307	2 462
Перник	21	434	2 805	907	1 898
Плевен	30	286	10 400	5 458	4 942
Пловдив	47	876	9 795	4 479	5 316
Разград*	12	-	2 140	655	1 485
Русе	22	358	3 668	1 596	2 072
Силистра	29	312	4 137	868	3 269
Сливен	19	228	1 380	227	1 153
Смолян	23	228	1 406	629	777
София град	162	3 153	31 215	10 073	21 142
София област	64	1 416	12 246	5 386	6 860
Стара Загора	38	179	3 838	2 112	1 726
Търговище	23	565	2 937	486	2 451
Хасково	28	97	7 925	2 760	5 165
Шумен	27	521	5 078	1 697	3 381
Ямбол	18	2 533	2 797	1 422	1 375

Забележка: *В област Разград дейността основно се извършва от Общинския съвет по наркотични вещества и Превантивно-информационния център по наркотични вещества.

През 2018 г. в 17 области на страната местните комисии са провели анонимни анкетни проучвания по проблемите на наркотиците (данните са маркирани в Таблица 14): Област Бургас – в две местни комисии за БППМН по тема „Опасност от употреба на наркотици”, участвали 90 непълнолетни; Област Варна – в две местни комисии за БППМН по теми: „Установяване на естеството за вредата от тютюнопушенето”, участвали 160 деца, от които 60 малолетни и 100 непълнолетни; „Какво трябва да знаем за наркотиците”, участвали 83 деца, от които 35 малолетни и 48 непълнолетни; Област Велико Търново – в една местна комисия за БППМН по теми:

„Анкетиране на родителите за установяване на тяхната информираност по проблемите на наркоманиите”, участвали 10 родители и 60 деца, от които 15 малолетни и 45 непълнолетни; „Анкетно проучване на проблема относно разпространението и употребата на наркотични вещества”, участвали 80 родители и 480 деца, от които 360 малолетни и 120 непълнолетни; Област Видин – в две местни комисии за БППМН по теми: „Здравето е твоя отговорност”, „Живот без дрога”, „Вредата от употребата на наркотици и алкохол” – участвали 11 родители и 33 деца, от които 18 малолетни и 15 непълнолетни; „Анкета за установяване на децата в риск“- участвали 32 малолетни; Област Добрич – в местна комисия за БППМН по теми: „Превенцията на наркотичните вещества; „Не на дрогата”; „Наркотици и тяхното въздействие върху човешкия организъм; „Употреба на психоактивни вещества”; „Тютюнопушене, алкохол и наркотици”. В анкетите са участвали 640 деца, от които 420 малолетни и 220 непълнолетни; Област Кърджали – в местна комисия за БППМН по тема: „Наркотични вещества, алкохол и тютюнопушене”, участвали 98 непълнолетни; Област Кюстендил – в местна комисия за БППМН по теми: „Анкета за употребата на алкохол и наркотици”, участвали 147 непълнолетни от VIII клас; и „Изследване на информираността и нагласите на младите хора по отношение на алкохол и наркотици”, участници 160 деца, от които 147 малолетни и 13 непълнолетни; Област Ловеч – в местна комисия за БППМН по тема: „Проучване на проблемите свързани с детското насилие и употребата на наркотици, алкохол и цигари”, участвали са 298 непълнолетни ученици от IX до XI клас; Област Монтана – в местна комисия за БППМН по тема: „Видовете наркотични зависимости“, участвали 200 деца, от които 100 малолетни и 100 непълнолетни; Област Пазарджик – в местна комисия за БППМН при беседа – участвали 60 непълнолетни; Област Перник – в местна комисия за БППМН по теми: „Употреба на алкохол“, участвали 154 деца, от които 70 малолетни и 84 непълнолетни; „Употреба на наркотици“, участвали 224 деца, от които 64 малолетни и 160 непълнолетни; Област Пловдив – в местна комисия за БППМН по теми: „Наркотици“ и „Алкохол и цигари“. Участвали 148 деца, от които 123 малолетни и 25 непълнолетни; Област Силистра – в две местни комисии за БППМН по теми: „Светът е по-добър без наркотици“ и „Моето здраве е ценно” – участвали 43 родители и 56 деца, от които 46 малолетни и 10 непълнолетни; „Какво знаем за наркотиците“, участвали 110 непълнолетни; Област София-град – в местна комисия за БППМН – попълване на анкетни карти за ученици, предоставени от Национален фокусен център за наркотици и наркомании: „Проучване за употреба на тютюн”, „Проучване за употреба на алкохол”, „Проучване за употреба на

наркотици”. Участвали 68 родители и 1 287 деца, от които 503 малолетни и 784 непълнолетни; София област – в две местни комисии за БППМН по теми: „Разпространението и употребата на наркотични вещества”, участвали 50 деца, от които 20 малолетни и 30 непълнолетни; „Свободата да бъдеш независим” и „Децата и наркотиците – как да ги опазим?” – участвали 41 родители и 238 непълнолетни деца; Област Стара Загора – в местна комисия за БППМН по теми: „Истината за наркотиците”, участвали 24 малолетни; „Световен ден без наркотици – 26 юни”, участвали 22 деца, от които 12 малолетни и 10 непълнолетни; Област Шумен – в местна комисия за БППМН по тема: „Антидрога“, участвали 20 непълнолетни.

По-важни теми на програмите и проектите по превенция на наркотиците:
„Енциклопедия на наркотиците“; „Разпознаване, превенция и насочване на родители на деца, употребяващи психоактивни вещества“; „Програма за работа с родители по тестове за домашно контролиране на употребата на наркотици“; „Роля и грижи на родителите за предпазване на децата от наркотици“; Беседи за рисковото поведение на учениците, свързано с наркотичните вещества; изложби на детски рисунки; спортни мероприятия; обсъждане на филми; арт-студио „Камбана“, форум-театър; „Животът е безценен, не го заменяй с дрога!“; конкурс за есе „Моят приятел наркоман“; конкурс за рисунка и колаж „Независим“; срещи и обсъждания с педагогически съветници, училищни психолози и училищни комисии за превенция; „Поведенчески девиации и злоупотреби“; ежемесечни срещи на клубове по превенция на наркоманиите; изнесен консултативен кабинет за отказване от тютюнопушене; „Не на drogата и противообществените прояви“; „Свободата да бъдеш независим“; „Модерните убийци“; „Разпознай и откажи!“; Клуб „Лято без наркотици“; Мултимедийни презентации за вредата от употребата на наргиле; Прожекция на филм за вредата от тютюнопушенето; Прожекция на филма „Пропуснат живот“; „Употребата на опиати и противообществените прояви“; „Училище за здраве“; „Алкохолът – свобода в окови“; „Победи себе си – не посягай към drogата“; „Ден за борба с тютюнопушенето“; Конкурс за рисунка, есе и презентация на тема „Въздействие на тютюнопушенето върху здравето“; Международен ден без тютюнопушене под мотото „Спри сега – за по-добро здраве утре!“; „Употребата и вредата от наргилето“; „Психологически и физиологически увреждания причинени от наркотиците“; „Тютюнопушене и алкохол и вредата от тях“; „Канабис, марихуана – информация, ефекти, зависимост“; „Превенция на употребата на наркотици и злоупотребата с алкохол от деца и младежи“; „Не дишай“ – превенция на тютюнопушенето; „Алкохолът, цигарите и наркотиците -

вредни за здравето на човека”; „Заболявания вследствие злоупотреба с алкохол”; „Психична или физическа зависимост“; „Фази на зависимост“; „Проблеми с алкохола и битовия алкохолизъм и пораженията от него”; „Рискове при комбинираната употреба на марихуана и амфетамини”; „Дизайнерски наркотици – кои са“; „Тютюнопушенето – вреди и последици за организма. Пасивно пушене“; „Лека ли е „леката” дрога?!“; „Дали детето ми употребява наркотици?“; ”Психични и поведенчески разстройства, дължащи се на употреба на психоактивни вещества“; „Лицата на страха. Физическа и психическа зависимост“; Конкурс на тема „Яки жици срещу наркотици“; „Марихуаната – пряк път към психиатрията“; „Разпознаване на ранна симптоматика при употреба на наркотици“; „Най-силното оръжие срещу наркотиците е знанието“; „Не на цигарите и алкохола, да на здравето“; „Колко знаете за психоактивните вещества и последиците при употреба“; „Биреният алкохолизъм“; „Алкохолизмът като социален проблем сред непълнолетните девойки“.

През 2018 г. в МКБПМН и в центрoвете за превенция и консултативните кабинети към тях са консултирани 7 030 (9 519 през 2017 г. и 8 233 през 2016 г.) деца и родители относно употребата на наркотици, алкохол и тютюневи изделия. В посочения брой са включени 636 (12 малолетни и 624 непълнолетни) извършители на противообществени прояви. Наблюдаваният значителен спад на броя на консултираните лица е резултат на активната превантивна дейност на местните комисии и повишеното участие на родители и деца в превантивните програми.

Общо, по заявка на родители (Таблицы 15, 16, 17 и 18), са консултирани 6 394 деца във връзка с употреба на дрога, алкохол и тютюн.

Във връзка с употреба на наркотици по заявка от родители (Таблица 15), са консултирани 1 857 деца, от които 658 малолетни и 1 199 непълнолетни. Най-много са консултираните във варненска област - 504 деца, от които 173 малолетни и 331 непълнолетни.

Таблица 15. Деца, консултирани във връзка с употреба на наркотици

	Общ брой деца	Малолетни	Непълнолетни
Общо за страната	1 857	658	1 199
По области:			
Благоевград	134	90	44
Бургас	27	-	27
Варна	504	173	331
Велико Търново	105	21	84
Видин	17	4	13
Враца	63	23	40

Габрово	5	-	5
Добрич	52	20	32
Кърджали	3	-	3
Кюстендил	5	1	4
Ловеч	6	-	6
Монтана	11	4	7
Пазарджик	16	4	12
Перник	34	23	11
Плевен	296	120	176
Пловдив	42	15	27
Русе	14	5	9
Силистра	8	1	7
Сливен	43	19	24
Смолян	10	1	9
София град	125	10	115
София област	111	49	62
Стара Загора	163	60	103
Търговище	1	-	1
Хасково	8	-	8
Шумен	9	-	9
Ямбол	45	15	30

Във връзка с употребата на алкохол, по заявки от родители (Таблица 16), са консултирани **1 123** деца, от които **349** малолетни и **774** непълнолетни. С най-голям брой е Варна - 255 деца, от които 79 малолетни и 176 непълнолетни.

Таблица 16. Деца, консултирани по заявки от родители във връзка с употреба на алкохол

	Общ брой деца	Малолетни	Непълнолетни
Общо за страната	1 123	349	774
По области:			
Благоевград	51	10	41
Бургас	32	6	26
Варна	255	79	176
Велико Търново	75	37	38
Видин	21	6	15
Враца	55	13	42
Добрич	44	7	37
Ловеч	2	-	2
Монтана	14	3	11
Пазарджик	25	4	21
Перник	24	7	17
Плевен	63	19	44
Пловдив	65	22	43
Русе	22	9	13
Силистра	4	-	4
Сливен	22	9	13
Смолян	18	2	16

София град	73	13	60
София област	66	35	31
Стара Загора	129	51	78
Търговище	4	-	4
Шумен	4	-	4
Ямбол	55	17	38

Във връзка с употребата на тютюн, по заявки от родители (Таблица 17), са консултирани 1 986 деца, от които 740 малолетни и 1 246 непълнолетни. С най-голям брой консултирани по области е Варна - 309 деца, от които 220 непълнолетни. Най-много малолетни са консултирани в столицата - 95 деца.

Таблица 17. Деца преминали консултации във връзка с тютюнопушене

	Общ брой деца	Малолетни	Непълнолетни
Общо за страната	1 986	740	1 246
По области:			
Благоевград	75	22	53
Бургас	131	82	49
Варна	309	89	220
Велико Търново	123	51	72
Видин	19	2	17
Враца	60	16	44
Габрово	1	1	-
Добрич	38	9	29
Кюстендил	7	7	-
Ловеч	3	1	2
Монтана	29	8	21
Пазарджик	74	22	52
Перник	86	32	54
Плевен	89	28	61
Пловдив	152	74	78
Русе	34	15	19
Силистра	10	2	8
Сливен	37	17	20
Смолян	77	12	65
София град	228	95	133
София област	108	56	52
Стара Загора	128	51	77
Търговище	64	19	45
Хасково	10	3	7
Шумен	23	-	23
Ямбол	71	26	45

В семейни консултации, във връзка с употребата на наркотици, алкохол и тютюневи изделия по заявки от родители (Таблица 18), са участвали 1 428 деца. Най-много са в столицата - 302 деца.

Таблица 18. Деца, преминали семейни консултации

Области	Брой	Области	Брой	Области	Брой	Области	Брой
Благоевград	72	Добрич	29	Плевен	21	София област	85
Бургас	21	Кърджали	6	Пловдив	46	Стара Загора	228
Варна	97	Кюстендил	4	Русе	23	Търговище	1
В. Търново	96	Ловеч	7	Силистра	13	Хасково	88
Видин	16	Монтана	7	Сливен	53	Шумен	36
Враца	12	Пазарджик	63	Смолян	24	Ямбол	24
Габрово	4	Перник	50	София град	302		
Общо за страната			1 428				

2.7. Превенция на сексуалната експлоатация и трафика на деца

През 2018 година местните комисии са продължили работата си по **превенцията на сексуалната експлоатация и трафика на деца**. С тяхно съдействие са организирани кампании за запознаване на малолетни и непълнолетни с опасностите от сексуална експлоатация и трафик, за рисковите ситуации, които биха могли да създадат предпоставки за сексуални посегателства. За целта са издавани и/или разпространявани предоставени им от Международната организация по миграция (МОМ), Националната комисия за борба с трафика на хора (НКБТХ), Българската асоциация за семейно планиране (БАСП) и НПО **информационни материали по проблемите на трафика на деца с цел трудова и сексуална експлоатация** – плакати, брошури, флаери, видеоматериали, мултимедийни презентации по теми: „Едно момиче разказва“; „Трафикът на хора – съвременен модел на робство“; „Отвори очи – трафик на хора!“; „Трафик на хора – 10 отговора“; „Робството съществува“; „Не сме за продан“; „Непростимо“; „На кръстопът“; „Внимание – трафик на хора“; „Опасният непознат“; „Време за действие. Как да се предпазим“; „Трафик на деца и сексуална експлоатация“.

През 2018 година МКБППМН самостоятелно и/или съвместно с други институции (Таблица 19) са **реализирали 421 информационни кампании и програми по теми, свързани с трафика и сексуалната експлоатация** (243 през 2017 г. и 137 през 2016 г.). **Обхванати са 94 602 лица** (51 513 през 2017 г. и 13 533 през 2016 г.). **В дейностите по програмите са участвали 7 205 родители и 87 397 деца, от които 40 235 малолетни и 47 162 непълнолетни**. Данните показват нарастване както на кампаниите и програмите, така и на включените в тях деца, родители, специалисти и общественост. Това се дължи на повишената ангажираност с проблематиката от страна на МКБППМН. **С най-голям брой теми по области е София-град – 60 теми, в които**

са участвали 3 608 родители и 26 316 деца (13 538 малолетни и 12 778 непълнолетни).

Таблица 19. Информационни кампании и програми по проблемите на сексуалната експлоатация и трафика на хора и участници в тях

	Брой	Родители	Общо деца	Малолетни	Непълнолетни
Общо за страната	421	7 205	87 397	40 235	47 162
По области:					
Благоевград	16	210	1 862	423	1 439
Бургас	28	181	3 443	1 471	1 972
Варна	23	701	7 649	1 022	6 627
Велико Търново	25	283	2 970	1 430	1 540
Видин	13	39	300	76	224
Враца	6	32	362	232	130
Габрово	5	5	555	147	408
Добрич	10	658	1 171	764	407
Кърджали	6	8	1 536	735	801
Кюстендил	15	72	2 717	1 297	1 420
Ловеч	11	121	3 476	1 189	2 287
Монтана	12	80	1 033	296	737
Пазарджик	12	610	1 493	1 046	447
Перник	3	8	300	109	191
Плевен	14	60	3 453	1 793	1 660
Пловдив	35	116	6 252	4 248	2 004
Разград	14	32	1 039	409	630
Русе	5	124	1 378	762	616
Силистра	10	108	298	176	122
Сливен	6	124	690	170	520
Смолян	6	8	803	209	594
София град	60	3 608	26 316	13 538	12 778
София област	18	301	4 992	2 342	2 650
Стара Загора	20	50	4 748	2 705	2 043
Търговище	8	106	373	265	108
Хасково	12	69	3 762	2 101	1 661
Шумен	12	60	1 523	274	1 249
Ямбол	16	120	2 903	1 006	1 897

Основни теми на кампаниите: „Противодействие на търговията с хора в ЕС“; „Интернет и трафикът на хора“, „Педофилия и порнография – опасности, които дебнат от интернет“, „Трафик на хора и социалните мрежи в интернет“, „Дигитални уроци“; „Кой е срещу теб в мрежата“; „Безопасен интернет – бариера за трафика на хора“; „Училище за родители – „Трафик на деца“; Програми и кампании на тема „Отвори очи“ за сексуалната и трудовата експлоатация, „Това не е кастинг! Това е трафик на хора!“; „Внимание трафик!“; „Умения за живот без риск“; конкурс за рисунки на тема „Трафикът на хора съществува“; „Трафикът на хора – съвременна форма на робство“;

форум-театър „Сълзи на петолинието“; театър „Ана от другата страна“; „Трафик на хора – видове и как да се предпазим“; „Трафик на хора – информирайте се!“; „По-добре информиран, отколкото експлоатиран“; „Преди да тръгнеш помисли!“; Европейски и Международен ден за борба с трафика на хора; превантивно-информационна кампания „Синьо сърце“ във връзка с Международния ден за борба с трафика на хора; Световен ден на безследно изчезналите деца; „Трафик на хора – определение, видове и механизми на вълчване“; „Канали на трафик на хора и рискови райони“; Презентации „Сексуална и трудова експлоатация“; кръгла маса „Деца и младежи срещу трафика на бебета и деца“; „Опасният непознат – как да се предпазим при среща с непознато лице“; „Трафик на хора и рисков поведение. Начини за спасяване от трафик“; „Нови форми на трафик на хора – отнемане на телесни органи, тъкани, течности и клетки“; „Принудителни бракове и сексуална експлоатация“; „Жертви на трафик на хора – общуване и социални контакти“; „Идентифициране на жертви на трафик на хора“; „Как да избегнем трафика и насилието при малолетни и непълнолетни“; „Как сам да се предпазя от трафик на хора“; „Не съм за продан“; „Мястото на България в явлението трафик на хора, основни рискове за младите хора, информация и помощ“; „Актуална информация и тенденции за България“; „Механизми за вълчване“; „Случаи от практика на Гранична полиция“; „Академия за доброволци – обучение за превенция на трафика на хора и формиране на активна позиция в противодействието на престъплението“; „Трафик на хора – модерното робство“; „Белите робини“; „Ученическа превантивно – информационна кампания за безопасно сърфиране в Интернет с акцент трафика на хора“; Улични кампании „Игра на сляпо“ и „Алиса в страната на трафика“; „Механизми за вълчване в трафик на хора и контролиране на жертвите“; „Трафик на малолетни и непълнолетни с цел проституция и просия“; Запознаване на учениците с филма „Human Trafficking“; „Светлина в тунела“ на Неформална група „Алтруист“; „Кризисни състояния сред децата при проблеми в училище и на улицата“.

2.8. Престъпления и противообществени прояви, свързани с железопътния транспорт

През 2018 г., съвместно с инспектори от транспортна полиция, в 80 МКБППМН (52 през 2017 г.) в общините и районите, през които преминават натоварени железопътни линии, са реализирани дейности по **превенция на противообществени прояви по ж.п. транспорта** (Таблица 20).

Таблица 20. МКБППМН, реализирали дейности по превенция на противобществени прояви по ж.п. транспорта (по области)

Области	Брой	Области	Брой	Области	Брой	Области	Брой
Благоевград	4	Кърджали	1	Пловдив	7	Ст. Загора	5
Бургас	4	Кюстендил	4	Разград	1	Търговище	2
Варна	3	Ловеч	1	Русе	3	Хасково	2
В. Търново	3	Монтана	2	Силистра	5	Шумен	2
Видин	5	Пазарджик	2	Сливен	1	Ямбол	3
Враца	2	Перник	3	София град	5		
Габрово	1	Плевен	4	София област	5		
Общо за страната				80			

В инициативите са взели участие **54 родители и 553 деца** от които **275 малолетни и 278 непълнолетни** (Таблица 21). За пръв път през 2018 г. в тези инициативи са участвали и родители. Превантивната дейност обхваща работни срещи и беседи от служители на транспортна полиция, секретари на местни комисии, ИДПС, обществени възпитатели. **Най-много са участниците в столицата – 144 участника с беседи по 3 теми.**

Таблица 21. Дейности за превенция на противобществени прояви по ж.п. транспорта

	Брой	Родители	Участници деца – общо	Малолетни	Непълнолетни
Общо за страната	6	54	553	275	278
По области:					
Видин	2	-	350	170	180
Враца	1	-	103	53	50
София-град	3	54	90	52	48

Обсъждани теми: „Опасни игри“; „ЖП релсите не са място за игра и снимки“; Животът и здравето са във ваши ръце!"; „Етика на поведение на пътуващите с жп-транспорт“; „Мерки по превенция на противобществените прояви и престъпления, свързани с жп-transporta; „Играйте безопасно, опасните места“; „Превенция на противобществените прояви и престъпления по ж.п.transporta“ – Инфо кампания и Работни срещи със специалисти от БДЖ; „Безопасност в районите с железопътни линии“.

Дейности по тематиката (Таблица 22): Беседи със служители на „Транспортна полиция“ – 128, като най-много беседи (18) са проведени в Бургаска област; Разпространени материали – 5 818, като най-много материали са разпространени в Ямболска област – 3 100; Информационни кампании в училищата – 135, като най-много

са във Видинска област – 17 кампании; Публикации в медиите – 18, като най-много са в Пернишка област – 10.

Таблица 22. Видове превантивни дейности

	Беседи със служители на „Транспортна полиция“	Брой разпространени материали	Брой информационни кампании в училищата	Брой публикации в медиите	Брой съвместни мероприятия с НПО
Общо за страната	128	5 818	135	18	8
По области:					
Благоевград	4	1200	14	-	-
Бургас	18	71	16	2	1
Варна	4	-	2	-	-
В. Търново	8	321	4	1	-
Видин	9	400	17	-	-
Враца	9	153	6	2	-
Габрово	1	1	1	-	-
Кърджали	-	-	1	-	-
Кюстендил	6	750	10	-	-
Ловеч	1	200	2	-	-
Монтана	1	7	3	-	-
Пазарджик	3	-	2	-	-
Перник	4	200	5	10	-
Плевен	12	2	7	-	-
Пловдив	9	200	8	-	-
Разград	8	-	1	-	-
Русе	3	430	8	-	-
Силистра	4	504	8	3	2
Сливен	-	-	2	-	-
София град	5	962	7	-	1
София област	12	200	3	-	4
Ст. Загора	6	30	6	-	-
Търговище	1	137	-	-	-
Хасково	-	50	2	-	-
Шумен	1	-	3	-	-
Ямбол	2	3100	4	2	-

2.9. Превенция по здравни програми.

През 2018 година, по указание на ЦКБППМН местните комисии, съвместно с районните здравни инспекции, са провели обучения по 311 теми, свързани със здравната проблематика. (Таблица 23). Обхванати са 42 974 лица – 4 247 родители и

38 727 деца, от които **18 410** малолетни и **20 317** непълнолетни. На обученията са присъствали училищни психолози, педагогически съветници, класни ръководители, инспектори от ДПС и социални работници от Отдел „Закрила на детето” към Дирекция „Социално подпомагане”.

Таблица 23. Здравни програми.

	Брой	Родители	Общо деца	Малолетни	Непълнолетни
Общо за страната	311	4 247	38 727	18 410	20 317
По области					
Благоевград	28	68	2 090	823	1 267
Бургас	12	82	1 294	448	846
Варна	16	132	1 397	408	989
Велико Търново	23	452	3 307	1 995	1 312
Видин	19	67	560	378	182
Враца	10	72	456	86	370
Габрово	2	65	976	970	6
Добрич	12	46	903	669	234
Кърджали	5	-	309	29	280
Кюстендил	8	22	1 713	798	915
Ловеч	9	58	588	419	169
Монтана	8	22	554	222	332
Пазарджик	19	248	2 344	1 374	970
Перник	7	19	1 649	727	922
Плевен	22	65	3 906	1 867	2 039
Пловдив	17	80	1 152	621	531
Разград	8	-	544	262	282
Русе	2	136	704	310	394
Силистра	1	98	158	122	36
Сливен	3	120	308	188	120
Смолян	8	87	791	248	543
София град	21	816	4 239	1 842	2 397
София област	18	48	1 697	816	881
Стара Загора	7	128	384	181	203
Търговище	3	-	1 035	905	130
Хасково	9	1 140	876	318	558
Шумен	10	156	4 377	1 214	3 163
Ямбол	4	20	416	170	246

С най-значителен брой програми по области е Благоевград с 28 теми. Най-много родители са се включили в Хасковска област - 1 140 участници. При децата (общ брой) най-много са участниците в област Шумен - 4 377, при малолетните – област Велико Търново - 1 195, при непълнолетните – област Шумен - 3 163.

Теми на здравните програми: „Оказване на първа помощ“; „Как да си направим превръзка“; „Здрави зъби“; „Полово предавани болести“; „Предпазване на детето от

болести чрез имунизация“; „Здравословен начин на живот“; „1 декември – Световен ден за борба срещу СПИН“; „Хепатит А“; „Болести предавани по полов път“; „Предпазване от нежелана бременност“; „Хигиенни навици и здравна превенция“; „Сексуално-преносимите инфекции и първите сексуални контакти при тийнейджърите“; „Туберкулозата-социално значимо заболяване“; „Ползата и вредата от енергийните напитки“; „Отбелязване на ден за борба с туберкулозата“; „Отбелязване на деня на психичното здраве“; „Първа долекарска помощ“; Прожекция на филми „Здравословно хранене“ и „Действия при бедствия и аварии“ – от програмата на 17-я Международен фестивал на Червенокръстките и здравни филми; „Анти-СПИН кампания“; „Какво зная за ХИВ/СПИН?“; „Опасностите при ранния сексуален живот“; „Как да реагираме при нужда от първа помощ“; „Промени в пубертета“; „Здравно и сексуално образование“; „Образователни игри със състезателен характер, насочени към здравословния начин на живот“; „Видове паразити“; „Болести на мръсните ръце“; „Здравословна и балансирана храна – правила на хранене“; „Вредата от солта и захарта“; „Предпазните средства в секса“; Здравно образование, основано на подхода „връстници обучават връстници“ в училищата; „Европейски ден за борба с наднорменото тегло“; „Диети, начин на хранене. Анорексия и булимия. Как да растем здрави и силни“; „Промените в човешкото тяло“; „Нежелана бременност – бъди отговорен“. «Рискът от ранен секс“; „Движението е здраве. Повишаване на здравната култура“; „Моето здраве“; „Полово възпитание на младото поколение“; „Сексуално и репродуктивно здраве“; „Вредни навици“ – ролеви игри; „Татуировки и пиърсинг – красиви или опасни“; „Пазя себе си – пазя и теб“; „Анатомия на пола“; „Здравословни храни и борба с наднорменото тегло“; „Оказване на първа помощ на пострадал“; „Диабет“; „Летни вирусни инфекции“; „Отговорно сексуално поведение сред младежите“; „Белодробни заболявания“; „Хигиена на половата система“; „Грип и остри респираторни заболявания“; „Хигиена и въшки“; „Кръвно налягане и сърдечни заболявания“; „Заболявания на опорно-двигателната система“; „Тренинг – реакция при спешен случай в училище“; „Как да се предпазим от анорексия?“; „Световният ден за борба с рака“; „Вие сте част от нас – интегриране на деца със здравни проблеми“; „Видове хранителни разстройства“; „Участие в състезание на Българския червен кръст по първа помощ“; „Училищен травматизъм“; „Сексуално възпитание – трудните въпроси“; „Сексуално насилие“; „Здравословно хранене“; „Тялото като начин на себеизразяване“ – красота, диети, хранителни разстройства, фитнес, анаболи, татуировки, пиърсинг; „Секс или къде са другите по трасето“ –

разглежда въпроси като сексуалността, контрацепцията, полово предаваните болести, бременността, аборт. „Как да растем здрави, силни и умни“.

2.10. Превенция по културни програми

През 2018 година местните комисии са реализирали 472 програми с културна насоченост (Таблица 24). Участвали са 98 849 лица - 14 871 родители и 83 978 деца, от които 54 811 малолетни и 29 164 непълнолетни. В програмите са се включили значително повече малолетни в сравнение с непълнолетните. При масовите дейности са присъствали представители на УКП, инспектори от ДПС и социални работници от Отдел „Закрила на детето” към Дирекция „Социално подпомагане”. По области най-много са програмите в София-град – по 62 теми. Най-много са и участниците в столицата - родители 4 879, деца – 27 258, от които 15 259 малолетни и 11 229 непълнолетни.

Таблица 24. Културни програми.

	Брой	Родители	Общо деца	Малолетни	Непълнолетни
Общо за страната	472	14 871	83 978	54 811	29 164
По области:					
Благоевград	23	15	3 034	1 853	1 181
Бургас	12	55	1 267	923	344
Варна	10	34	979	556	423
Велико Търново	33	798	3 379	2 117	1 262
Видин	10	75	935	660	275
Враца	25	289	1 369	885	484
Габрово	9	36	811	647	164
Добрич	20	48	4 091	3 808	283
Кърджали	7	6	212	144	68
Кюстендил	19	-	1 160	684	476
Ловеч	9	730	3477	1 991	1 486
Монтана	14	444	1 353	795	558
Пазарджик	21	851	2 856	2 086	770
Перник	8	20	342	231	111
Плевен	35	1 005	6 114	4 363	1 751
Пловдив	33	242	4 118	2 953	1 165
Разград	1	20	53	53	-
Русе	10	85	757	488	269
Силистра	13	3 757	3 524	2 598	926
Сливен	1	-	234	-	234
Смолян	12	180	1 266	796	470
София град	62	4 879	27 258	15 959	11 299
София област	18	123	1 460	832	628
Стара Загора	17	71	1 618	1 137	481
Търговище	7	320	1 416	935	481

Хасково	21	307	7 207	4 954	2 250
Шумен	13	101	1 598	883	715
Ямбол	9	380	2 090	1 480	610

Основни теми на програмите: „21 ноември – ден на християнското семейство“ Спектакъл „Епопеята на освобождението“; „Народните будители и Аз“; Конкурс за рисунка „Световния ден на околната среда – да се научим да пазим природата около нас“; „Благотворителен великденски базар в подкрепа на дете в нужда“; Клуб „Опознай родния край“; „Отбелязване на 3 март и пробег с факела на мира“; „Чествания на 140 години Кресненско – Разложко въстание“; Викторина „Ние помним героите“; „Инициатива за изработване на коледни картички за пенсионери и хора в неравностойно положение в общината“; „Игри и забавления за децата по случай 1 юни“; Великденски празник „Детски усмивки“; Танцова формация „Петлите“ с постановка „Легендата“; „Празник на града“; „Мартенички за приятели“; Посещение на куклена постановка „Урок по родолюбие“; „България е моята родина“; Конкурс „Моят Великден“; Конкурс по стихове за Левски; „140 години свободна България“; „Моята България“; „Коледният дух в моето сърце“ – конкурс за детско творчество; Рецитал „С Левски в сърцата“; Фотоконкурс „Събитията около мен“; „Вечер, посветена на Деня на християнското семейство“; „Национални обреди и обичаи на Бъдни вечер и Коледа; „Приказка за доброто“ – посещение на постановка на театрална студия за деца; „Коледа отново е тук“; „Великден за всяко дете“; Инициативата „Подари цвете“ – 8-ми март“; „Великденска работилница“ – изработване на най-красиво великденско яйце; Информационна кампания за „Световен ден на водата“; Конкурс „Международен ден на Доброто“ – какво добро направих днес?“; Отбелязване на деня на Европа – 9 май с рисунка върху асфалт от ученици и деца на тема: „Знамената на Европа“; Ежегоден конкурс за Коледна картичка и коледно пожелание – „Весела Коледа за всички“; Коледно шоу „Огънче“; Театрална постановка „Женско царство“; „Да засадим 100 дръвчета“; Историческа памет за родния град – конкурс; Куклена пиеса с деца в риск от отпадане от училище; Спектакъл с деца посветен на 1300-годишнината от победата на Кан Тервел; „Залесителна кампания – „Гората е живот“; „Вазов в сърцето – 168 години от рождението на народния поет“; Общински ученически конкурс за рецитация „Свобода или смърт юнашка“; „Фестивал на цветовете“ – отбелязване на 12 август – Международен ден на младежта; „Детска хоротека“ – български народни хора; „Арт-ателиета за изработване на мартеници, коледни и великденски украси във връзка с благотворителни кампании“; „Нашите познания за празника 24 май – „Денят на

славянската писменост и култура”; Конкурс за най-оригинално послание към хората, които обичаме – родители, приятели, любими хора; „Аз и природата“; Конкурс за най-достойна проява „Благородно сърце“; Детска оперета „Златното петле“; Коледа за децата от ЦНСТ; „За твоята свобода, Българийо“; Националният поход „По пътя на Ботевата чета“; Театър „Мамино детенце“, „Млад възрожденец – организиране на едnodневна екскурзия до емблематични места свързани с Васил Левски; Най – хубава лазарка“; „Работилница на цветовете – пребоядисване на градинки и пейки с непълнолетни“; „Децата с любов към птиците“; Коледни тържества за социално слаби деца; Коледни тържества за деца участвали в лятната програма на МКБППМН; „Историческото наследство на моето родно място“; „Религията по света. Вратата в доброто“; „Ден на паметниците на културата“; Пътуващо читалище „Бащино огнище“; „Кои са народните будители?“; Викторина „Аз и народните будители“; Отбелязване на Деня на поезията – 21.03.2018 г. под мотото „Син съм на земя прекрасна, син съм на юнашко племе“; „Моят град и моята Родина в Европейския съюз“.

2.11. Превенция по спортни програми.

През 2018 година местните комисии за БППМН са реализирали 197 програми със спортни дейности (Таблица 25), в които са обхванати 34 202 лица - 3 347 родители и 30 855 деца, от които 18 068 малолетни и 12 787 непълнолетни. Данните показват, че интерес към програмите показват повече малолетните, отколкото непълнолетните. При провеждането на спортните дейности са присъствали социални работници от Отдел „Закрила на детето” към Дирекция „Социално подпомагане”, представители на УКП и инспектори от ДПС. **С най-голям брой програми по области е София-град – програми по 31 теми.** Най-много са участниците в столицата, като родителите са 2 210, а децата – 7 589, от които 3 924 малолетни и 3 665 непълнолетни.

Таблица 25. Спортни програми.

	Брой	Родители	Общо деца	Малолетни	Непълнолетни
Общо за страната	197	3 347	30 855	18 068	12 787
По области:					
Благоевград	14	11	1 984	1 423	561
Бургас	11	65	2 140	1 229	911
Варна	6	-	401	215	186
Велико Търново	18	55	2287	1459	828
Видин	2	-	300	220	80
Враца	3	70	240	160	80
Габрово	5	70	454	404	50
Добрич	7	2	811	623	188

Кърджали	5	6	198	126	72
Кюстендил	13	68	1 595	1 356	239
Ловеч	3	12	368	126	242
Монтана	4	20	398	154	244
Пазарджик	7	80	598	300	298
Перник	2	-	386	290	96
Плевен	9	-	3 271	1 871	1 400
Пловдив	5	68	945	663	282
Разград	3	60	420	170	250
Русе	1	-	22	-	22
Силистра	3	-	142	115	27
Сливен	4	-	220	180	40
Смолян	13	30	1 089	684	405
София град	31	2 210	7 589	3 924	3 665
София област	8	44	970	394	576
Стара Загора	5	-	432	277	155
Търговище	4	200	1 200	700	500
Хасково	2	10	142	55	87
Шумен	4	166	1 000	392	608
Ямбол	5	100	1 253	558	695

Теми на програмите: „Превенция чрез спорт“; „Плувно лято“; „Занимателни игри“; „Спортни игри“; Клуб „Туризм“; „Турнир по футбол за деца“; „За купата на Кмета“; „Турнир по футбол и народна топка“; „Спортни празници“; „Великденски футболен турнир на малки врати“; „Индивидуален Коледен турнир по шахмат за ученици от I до VIII клас“; Школа „Малки шампиони“; „Празник на града. Колокрос“; „Детски турнир по футбол за 24-ти май“; „Спортен празник“; „Велопоход“; „Живей активно чрез спорт – 2018 г.“; „Спортът е най-добрата превенция“; „Общинска щафета“; „Спортувай с мен“; „Състезание с велосипеди“; „Състезание по народна топка“; „Състезание по хокей на трева“; Футболен турнир „Infinity Football“; „Европейски ден на спорта“; Турнир по тенис на маса; „Петанк – що е то?“; Турнир по футбол на малки врати; „Спортът е здраве – Ден на Европа“; „Игри и забавления с връстници“; „Искам да спортувам. Как да е приятно?“; „Спортен празник на 17 май – Ден на спорта“; „Състезание „Мама, татко и аз“; „Да спортуваме и да празнуваме“; „Бързи, смели, сръчни на плажа“; Велопоход „Спортът – начин на живот“; Програма „Активно лято 2018 г.“; Таекуондо; „Световен ден на ходенето“; „Международен олимпийски ден“; „Спорт за здрав дух и здраво тяло“; „Как да използвам свободното си време – хоби, спорт или...“; „Спортът като укрепващ здравето“; Международния ден на предизвикателството и Денят на спорта и работещите в сферата на спорта; Спортни игри „С грижа към заобикалящата ни среда“; Спортна игра „Стрелба с лък“; Риболовен фест

„Дяволски мост – 2018 г.“; „Весели зимни игри“; „Турнир по джаги“; „Чрез спорт към толерантност“; Детски футболен турнир „Спортът е здраве“; Спортен маратон „По стъпките на Делю хайдутин“; Посещение на връх „Средногорец“; „Лекоатлетически крос за деня на спорта“; „Шахматен турнир за превенция на противообществените прояви“; „Приятели на летящата топка“ – футбол на малки вратички; „Спортен маратон“ – състезание по баскетбол, волейбол, тенис; „Спорт за децата в свободното време“; „Играй с всички реално, а не виртуално“; Викторина, посветена на световните първенства по футбол; Седмица на футбола с лицензирани треньори от УЕФА; Турнири към „Боксов клуб – „Омуртаг“; „Спортът – приятелство и здраве!“; „Стрийт фитнес предизвикателство“; Футболен и волейболен турнир за превенция на спортното хулиганство”.

2.12. Превантивни дейности по разпознаване, идентификация и корекционно-възпитателна работа с малолетни и непълнолетни, споделящи идеи или принадлежащи към организации с екстремистки или радикален характер.

През 2018 година по изискване на ЦКБППМН местните комисии за БППМН са реализирали 32 превантивни програми по темата (Таблица 26), в които са обхванати 3 340 лица. Участвали са 174 родители и 3 229 деца, от които 1 169 малолетни и 1 997 непълнолетни. По голям е броят на участващите непълнолетни. С най-голям брой програми (по 10 теми) е столицата. Най-много родители (100) са участвали в Добричка област; най-много деца – в Разградска област – 740.

Таблица 26. Превантивни програми по проблемите на радикализацията

	Брой програми	Родители	Общо деца	Малолетни и	Непълнолетни
Общо за страната	32	174	3 166	1 169	1 997
По области:					
Благоевград¹	1	-	2	-	2
Велико Търново	2	-	541	292	249
Видин	1	-	68	-	68
Добрич	4	100	700	-	700
Плевен	1	-	60	-	60
Пловдив	3	-	31	14	17²
Разград	2	-	740	320	420
Русе	2	56	434	220	214
Силистра	1	-	44	-	44
Сливен³	1	-	8	1	7
София град	10	-	370	220	150
София област	2	-	50	40	10
Стара Загора	1	18	18	12	6
Ямбол	1	-	100	50	50

Забележка: ¹План програма; ²Включително един непълнолетен за извършена противообществена проява; ³Децата са с противообществени прояви.

В местна комисия за БППМН в област Благоевград за един непълнолетен е разработвана План - програма за консултиране, във връзка с компютърната игра „Син кит“.

В местна комисия за БППМН в област Пловдив и в една МКБППМН в област Сливен общо 8 деца са извършили противообществени прояви, мотивирани от расова, верска и етническа омраза или в резултат от споделяне на екстремистки идеи или членство в радикални групи и организации.

В местна комисия за БППМН в област Добрич е проведено анкетно проучване на тема „Прояви на нетолерантност, ксенофобия и расизъм“, в което са взели участие 350 непълнолетни (включени в Таблица 26).

В местна комисия за БППМН в област Плевен е направено проучване, в което децата са пасивни участници (обект на наблюдение). Участвали са 60 непълнолетни (посочени в Таблица 26). Не са констатирани деца, проявяващи признаци за съпричастност към идеи или принадлежност към групи от такъв характер.

Основни теми на програмите са: „Тероризмът е заплаха за човечеството“; „Как работят екстремистки организации. Какво трябва да знаем за екстремистки организации“; „Религиозна и етническа толерантност“; „Организации с екстремистки или радикален характер“; проведени разговори, с цел да се установи има ли деца, приели идеи от екстремистки характер; беседа „Прегръдката не убива“; „Проблеми, свързани с отношението на тийнейджърите към проявите на ксенофобия и расизъм“; „Проблеми на детското девиантно поведение и проявите на расизъм и ксенофобия“; Информационни кампании сред родители и общественост за разясняване ползата от интегрираното обучение на децата и учениците от етническите малцинства; „Радикализъм“; „Секти и нови религиозни движения“ – проучвания, анкети, беседи с участието на родители и деца; „Разпознаване и символи на екстремистките групи“; „Критичен инцидент“; „Символи и знаци на различните радикални, националистични и екстремистки групировки“; „Да изчистим омразата – не на ксенофобията, антисемитизма и расизма“; Филм „Футболни хамелеони“ и дискусия по темата „Спортът като превенция на ксенофобията и расизма“; „Насилие и използване на езика на омразата сред младите“; „Борба за нулева толерантност към проявите на предразсъдъци и етническа принадлежност“; „Програма за повишаване ефективността на работата на

МКБППМН по отношение на деца в мултиетническа среда“ „Деца, родители и учители срещу езика на омразата”.

3. Дейност на превантивните центрове и консултативните кабинети към МКБППМН

Помощните органи на МКБППМН – консултативните кабинети и центрoвете за социална превенция, регламентирани в чл. 10, ал. 2 от ЗБППМН, са утвърдени, ефективни и съвременни форми за превенция и консултиране. През 2018 г. броят на функциониращите помощни органи на МКБППМН е същият, както през 2017 г. – 131 (127 през 2016 г.).

В Центровете и кабинетите мултидисциплинарни екипи от специалисти (психолози, педагози, психиатри, юристи, лекари и други) осъществяват голяма част от превантивната и корекционно-възпитателната работа. Провеждат се и психо-социални интервенции с деца с девиантно поведение и наложени възпитателни мерки. Особено резултатна е дейността на центрoвете и кабинетите при привеждане в изпълнение на мярката по чл. 13, ал. 1, т. 3 от ЗБППМН *„задължаване да участва в консултации, обучения и програми за преодоляване на отклоненията в поведението”*, както и мярката за родителите по чл. 15, ал.1, т. 2 *„задължаване да посещават специално организирани беседи и консултации по въпросите на възпитанието”*.

Като помощни органи на местните комисии, центрoвете и кабинетите подпомагат процеса на превъзпитание и ресоциализация на подрастващите. Чрез тях се организират различни дейности на местните комисии – превантивни кампании, обучителни семинари, издават се информационни материали. Към много центрoве и кабинети са създадени и клубове на обществените възпитатели, на педагогическите съветници и класните ръководители, клубове на непълнолетни, обучени да работят с връстници с проблеми в поведението.

Дейността на специалистите в центрoвете и кабинетите към МКБППМН включва индивидуална работа за ресоциализация на малолетни и непълнолетни, адаптиране и интегриране на деца, пребивавали във ВУИ, СПИ, поправителни домове и условно осъдени. Цели се постигането на позитивна промяна в мотивацията за личностно развитие и социално включване

Акцент в дейността на тези структури е идентифицирането на проблемните сфери на детето (здравни, социални, образователни), извършването на консултативна дейност с деца и родители по въпросите на девиациите и поведението на подрастващите, проблеми

при нарушена социална адаптация и общуване, справяне с гняв и агресия, кризи в семейството и конфликти, злоупотреба с психоактивни вещества, развиване на социални умения.

4. Други дейности на МКБППМН

Като добра превантивна практика се е утвърдила инициативата **„Открити дни на МКБППМН”**. В тях секретари, членове на МКБППМН и обществени възпитатели запознават обществеността с дейността и приоритетите на МКБППМН; със Закона за БППМН; с дейността на обществените възпитатели; с дейността на помощните органи на местните комисии – консултативните кабинети и центровете за превенция. Целта е децата и родителите да бъдат насочени и при нужда да потърсят адекватна на потребностите им помощ.

През 2018 г. над 1/3 от МКБППМН са продължили да поддържат **сайтове и фейсбук страници**, в които се предоставя актуална и полезна информация по проблемите на девиациите в поведението на подрастващите.

МКБППМН, в сътрудничество с инспекторите на ДПС, дирекциите за социално подпомагане и органите по образованието оказват **социална подкрепа на малолетни и непълнолетни с поведенчески проблеми**. Организирант се благотворителни кампании за деца в неравностойно социално положение.

Секретарите на МКБППМН и обществените възпитатели, в съответствие със Закона за закрила на детето и Наредба № 1 за обществения ред и сигурност на общините участват в **съвместни проверки** със социални работници, ИДПС, полицейски инспектори за спазване на предвидените ограничения, засягащи малолетни и непълнолетни, свързани с вечерния час, наложени възпитателни мерки по ЗБППМН, употреба на алкохол и дрога. Секретарите и обществените възпитатели продължават да участват в междуведомствени мобилни групи за **работа със скитащи, просещи и безнадзорни деца**. МКБППМН участват и в междуинституционалните екипи във връзка с **Координационния механизъм за взаимодействие при работа по случаи на деца, жертви или в риск от насилие и взаимодействие при кризисна интервенция** (от 15. 03. 2010 г.).

Превенцията и противодействието на асоциалното поведение се осъществяват в сътрудничество на местните комисии с инспекторите на ДПС: подготовка и разглеждане на възпитателните дела; изпълнение и контрол на възпитателните мерки по чл. 13, ал. 1, т. 6, т. 7 и т. 8 от ЗБППМН; привеждане в

изпълнение на други възпитателни мерки; контролна дейност; дейностите по Наредбата за специализирана закрила на деца на обществени места; превенция на футболното хулиганство. В изпълнение на разпоредбата на чл. 10 от ЗБППМН, местните комисии, съвместно с ИДПС и дирекциите „Социално подпомагане”, издирват и установяват малолетни и непълнолетни, които се нуждаят от помощ и вземат мерки за тяхната защита и развитие.

Добра съвместна практика на местните комисии с полицейските органи са инициативите **„Детска полицейска академия”** и **„Доброволчество към Главна дирекция „Пожарна безопасност и защита на населението”**. Децата придобиват познания за правозащитната роля на полицията, усвояват знания и умения за избягване на рискови ситуации, за предпазване от насилие в дома и на улицата, по безопасност на движението и други. През последните години се е утвърдила и инициатива на МВР **„Детско полицейско управление“**, чиято реализация се осъществява в сътрудничество с МКБППМН. Инспекторите продължават да работят по програмите **„Работа на полицията в училищата”, „Час на полиция”, „Акция Полиция за Децата“** и **„Съвместно с ДПС по училища“**. ИДПС участват и в разкриването на криминални престъпления, изпълняват и функции във връзка с осъществяването на полицейска закрила на децата.

МКБППМН имат добро структурно и функционално **взаимодействие с дирекциите за социално подпомагане (ДСП)**.

Структурните взаимодействия се осъществяват чрез участието на социален работник в МКБППМН. На заседанията на тричленни състави, които разглеждат възпитателни дела по ЗБППМН, присъстват представители на ДСП и изразяват свои становища. В центровете за социална превенция и консултативните кабинети също се привличат социални работници. Местните комисии и ДСП обменят информация относно децата и семействата, които се нуждаят от закрила и социална подкрепа.

Функционалните взаимодействия са свързани с организирането на социално-превантивната дейност в общината (района). Местните комисии и дирекциите **„Социално подпомагане“** проучват малолетни и непълнолетни и техните семейства, които се нуждаят от помощ и грижа и предприемат мерки за тяхната социална закрила, развитие и реализация; съдействат им при решаване на битови, трудови и социални въпроси. Двете институции системно обменят информация за децата в риск и техните семейства, информация за семейната и приятелска среда на детето, информация за децата с наложени възпитателни мерки по ЗБППМН, подготвят социални доклади за възпитателни дела, провеждат работни срещи по актуални проблеми.

С цел обхващане на деца и неотпадането им от училище, членове на местните комисии и обществени възпитатели, училищните комисии за превенция (УКП), с участието на представители на ДСП, посещават адреси и провеждат срещи, разговарят с родителите и децата, за които има опасност да отпаднат от училище. В програма „Обществена трапезария“ са били включени такива деца и техните семейства. След подадени сигнали от местните комисии до дирекциите „Социално подпомагане“, са отпускани социални помощи. Когато се е налагало, са извеждани деца от семейството. Социалните работници са съдействали на МКБППМН за издирване на деца, склонни да извършват противообществени прояви, на деца – обект на малтретиране или родителска безотговорност. МКБППМН са информирали ДСП за деца, настанени във ВУИ и СПИ. След прекратяване на престоя им в тези заведения, са били предприемани съвместни мерки за тяхната образователна, трудова и социална адаптация и интеграция.

Продължава **доброто взаимодействие на МКБППМН с прокуратурата**. Прокурорите са канени за участие в заседания на МКБППМН, в обучителни семинари, организирани от комисииите. Редовно се извършват проверки по реда на надзора от районните прокуратури на дейността на МКБППМН.

Местните комисии поддържат редовни контакти със **средствата за масова информация**. Чрез рубрики, публикации и предавания в местните медии, комисииите информират и привличат обществеността за решаване на проблемите по превенция на асоциалното поведение на децата и ограничаване на криминогенните фактори.

II. Дейност на Централната комисия за БППМН

Регламентираните в Закона за БППМН основни функции на Централната комисия са в сферата на методическото ръководство и контрол върху работата на местните комисии за БППМН, анализ на данни, изготвяне на прогнози, провеждане на изследвания, програми за превенция и противодействие на детското асоциално поведение, координация на действията на държавните органи и юридическите лица с нестопанска цел по отношение на превенцията и противодействието на противообществените прояви и престъпността при ненавършилите пълнолетие.

1. Изследователска и аналитична дейност.

Основната дейност на Централната и местните комисии за БППМН е свързана с организацията на първичната превенция – съответно на национално и общинско ниво. В тази връзка, ЦКБППМН организира и проведе изследване на тема: „Насилствени

действия при малолетни“. В изследването е изготвен теоретико-емпиричен анализ, основан на диагностика на насилствени действия при малолетни (8-13 год. възраст). Изследването е проведено със съгласие от родителите на малолетните. Спазени са изискванията на Американската психологична асоциация /2013:74/ – международен стандарт за психологическите изследвания),

Основният акцент е поставен върху диагностицирането на социалното функциониране и проблемното поведение на малолетните, което е провокирало насилствени действия към социума (връстници, съученици, братя или сестри). Сравнени са данни от три целеви групи: малолетни извършители на противообществени прояви; малолетни, консултирани по заявка на родител или институция (училищна комисия за превенция /УКП/, Отдел „Закрила на детето“ /ОЗД/) към Местната комисия (чл. 41 от ЗБППМН); малолетни с проблеми с адаптацията в училище.

Използван е теоретичен модел, характеризиращ поведенческите проблеми на малолетните, както и социално-психологически тренинги за изпълнение на дългосрочни цели в консултативната дейност на подрастващи, прилагали насилствени действия. В изследването са използвани актуални литературни научни източници по проблематиката, като част от теоретичния модел е изведен от две разработки на Централната комисия за борба срещу противообществените прояви на малолетни и непълнолетни (ЦКБППМН) към Министерския съвет на теми: „Диагностика на подрастващи извършители на противообществени прояви” (2017) и „Влияние на психотравматичните фактори, върху извършването на противообществени прояви от малолетни и непълнолетни” (2015).

Последователно са разгледани основни публикации от чужди и български експерти, в които са включени фрагменти, отнасящи се до важни социални особености на поведенческите проблеми на малолетните, провокирали извършването на насилствени действия. Изводите и препоръките от изследването ще бъдат използвани за изготвянето на наръчник за първична и вторична превенция и овладяване на гнева.

Изследването е основано на актуални социално-психологически проблеми в областта на насилствените действия при малолетните в страната. Поведенческите проблеми на малолетните, свързани с осъществяването на насилие към социума представляват постоянен обществен интерес. По тази причина са сравнени поведенческите проблеми на малолетните, характеризирани от шест въпросници.

Динамиката на поведенческите проблеми при тези деца е от особена важност за организирането на първичната и вторичната превантивна дейност.

Предметът на емпиричното изследване са социално-психологически характеристики на малолетни извършители на насилствени действия.

Обектът на изследването са 190 малолетни от 22 области³ в страната разпределени в три целеви групи: **извършители на противообществени прояви (60 деца)**, консултирани в периода от м. януари до м. юни, 2018 г.; **консултирани малолетни по заявка (24 деца)** на родител или друга институция (УКП, ОЗД) от Местната комисия (чл. 41 от ЗБППМН), в периода от м. януари до м. юни, 2018 г.; **малолетни с проблеми с адаптацията в училище (106 деца)**, в периода – втория срок на учебната 2017/2018 г.

Основната цел на изследването е да се изготви наръчник за диагностициране на насилствени действия при малолетни за първична и вторична превенция и програма за управление на гнева им.

За целта са използвани: Чуждестранен практически опит (резултати от специализирани изследвания в областта на отделните фактори и компоненти инициращи насилствени действия при малолетните); Емпиричен анализ, основан на използваните въпросници; Развиване на ефективните умения и работата по вторичната превантивна дейност, иницирана от прилагането и на иновации от чуждестранен (САЩ) дългогодишен опит в областта на превенцията на насилствени прояви при малолетните; Емпиричен анализ на родителския капацитет на изследваните малолетни, изведен от приложените въпросници.

Подцел. Прогнозиране на вероятно бъдещо насилствено деяние, реализирано от малолетния/ата.

Задачите на изследването се свеждат до следното:

-Изготвяне на сравнителен анализ за агресията/насилието в социалната среда на малолетните за всяка от трите целеви групи;

-Изготвяне на сравнителен анализ по полов признак за агресията/насилието в социалната среда на малолетните;

-Изготвяне на сравнителен анализ по възрастов признак за агресията/насилието в социалната среда на малолетните;

---

³ Не са взели участие малолетни в областите Кюстендил, Враца, Перник, Силистра, Сливен и Шумен.

-Разграничаване на противообществените прояви на насилствени (леки телесни повреди, опит за грабеж, блудство, хулиганство, агресивно поведение в училище, физическо насилие в училище, компютърно престъпление /порнография/, злоупотреба с телефон 112, телефонна заплаха), користни (кражби, повреждане на имущество, унищожаване на имущество, палеж на моторно превозно средство), наркопрестъпления (употреба на наркотични вещества, притежание на наркотични вещества) и други (просия, бягство от ЦНСТ, бягство от вкъщи, нарушаване на обществен ред);

-Изготвяне на сравнителен анализ за всяка целева група;

-Изготвяне на сравнителен анализ на малолетните по видовете противообществените прояви: насилствени, користни, наркопрестъпления и други;

-Изготвяне на сравнителен анализ на децата по видовете заявки за консултиране – от родител, УКП, ОЗД.

Основни изводи:

Диагностиката на насилствените действия при малолетните следва да се провежда във всички области в страната. Поведенческите проблеми при децата в социален аспект провокират изявите на насилие от тяхна страна. Мнозинството от изследваните малолетни са в юношеска възраст. Тези деца по-често демонстрират насилствени действия. Посоченото неприемливо поведение е резултат на негативни емоционални преживявания, натрупвани с времето и продължили над една година. Децата живеят в относително дисбалансирана социална среда, като това се отнася повече за училищната обстановка и по-малко за семейната, независимо дали детето се отглежда от един родител или от двамата. Най-голям брой деца с високи стойности по четирите аспекта на агресивността (враждебност, физическа и словесна агресивност, гняв) са *малолетните с проблеми с адаптацията в училище*.

Налага се изводът за необходимостта от редовно посещаване на училище, от ранна превенция с учениците, фокус върху придобиването на умения за контрол на гнева, без да се отлага във времето и да се очаква проблемите на децата в училищна среда да се решават само от родителя. Този извод е и вследствие от заявените проблеми от родителските заявки (по чл. 41 от ЗБППМН) в сравнение с проблемите при заявките от УКП и ОЗД.

В резултат на изследването Централната комисия прави следните препоръки:

-При малолетните, при които е констатирано, че има вероятност да извършат повторна проява, бъдещо насилствено деяние или противообществена проява, е

необходимо консултациите от обществен възпитател да продължат минимум шест (6) месеца за преодоляване на поведенческите им девиации;

-При мнозинството от децата и от двата пола е необходимо да бъде повишен родителския капацитет. Особено това се отнася за децата, живеещи с един биологичен родител или където е използван неподходящ родителски стил на възпитание. Същото се отнася и за семейства, при които има дисбаланс в отношенията между братя или сестри;

-Да бъдат повишени професионалните умения на училищните психолози и/или педагогическите съветници за превенция на насилствените действия на учениците;

-Училищните психолози и/или педагогическите съветници да осъществяват ежеседмични консултации с малолетни с дезадаптивни проблеми за ранна превенция и придобиване на социални умения за управление на гнева;

-Превантивната дейност на членовете на УКП следва да бъде насочена към намаляване на нивата и при четирите аспекта на агресивността – физическа и словесна агресивност, враждебност и гняв, и сътрудничество с местните комисии;

-МКБППМН да прилагат въпросниците по съответните категории поведенчески проблеми за реализирането на първична и вторична превенция при малолетните.

В сферата на изследователската и аналитична дейност **Централната комисия проведе проучване на „Непълнолетни лица, осъдени за престъпления, пребиваващи в Поправителен дом за непълнолетни към затвора в гр. Враца.**

Целта на проучването е да се получи информация относно тези непълнолетни преди осъждането им; дали са били известни на местните комисии; работено ли е с тях; информация за проведени консултации от местните комисии за БППМН с тези непълнолетни и в какви превантивни програми са били включвани за преодоляването на девиантните им поведения.

Обект на проучването са 9 непълнолетни момчета, осъдени на лишаване от свобода и пребивавали в Поправителния дом по време на провеждане на проучването.

Резултати: Преобладаващата част от изследваните са били обект на дейност на МКБППМН, но ефективността на консултациите и превантивните програми не е довела до положителен ефект, поради независещи от МКБППМН обстоятелства. **Основните причини за повторните прояви са от социален характер:** дисхармоничната семейна среда; ниският родителски капацитет, съчетан с негативната приятелска среда; смяна на настоящ адрес или задържане от МВР, което е прекъснало планираните консултации и е възпрепятствало възможността за предотвратяване на повторна проява.

В сферата на изследователската и аналитична дейност по превенция на противообществените прояви и престъпления сред малолетните и непълнолетните беше изготвен **„Анализ на състоянието и тенденциите на престъпността и противообществените прояви на малолетните и непълнолетните“**. Анализът разглежда състоянието и тенденциите на престъпността и противообществените прояви, извършени от малолетни и непълнолетни, структурата на престъпността при малолетните и непълнолетните, криминогенните фактори, формиращи детското девиантно поведение, семейните, социалните и други характеристики на водените на отчет и преминалите през детските педагогически стаи към МВР, дейността на централната и местните комисии.

В изпълнение на 3, т. 7 от Правилника за устройството, организацията и дейността на Централната комисия за борба срещу противообществените прояви на малолетните и непълнолетните беше изготвена тригодишна план – програма за превенция и противодействие на противообществените прояви на малолетните и непълнолетните и на престъпленията при непълнолетните за периода 2019 – 2021 г. Изготвена беше и бюджетна прогноза за реализация на програмата. Програма има за цел да ограничи криминалната активност и девиациите в поведението на малолетните и непълнолетните, да усъвършенства професионалните умения на работещите с деца с девиантно поведение в съответствие с Правило 22 от Минималните стандартни правила на ООН за правораздаване при непълнолетните, да подпомогне превантивната работа, да повиши резултатността на работата на местните комисии за БППМН и да повиши капацитета на родителите в областта на възпитанието на децата им.

В изпълнение на регламентираните в чл. 8 от Закона за БППМН правомощия на Централната комисия и за постигане на целите на тригодишната план-програма, същата предвижда:

- квалификационни мероприятия за специалистите от системата за борба срещу противообществените прояви на малолетните и непълнолетните;

- провеждане на изследване на тема „Насилието при непълнолетните“ и изготвяне на наръчник по превенция на насилието при малолетни и непълнолетни лица;

- контрол върху дейността на местните комисии и оказване на методическа помощ на място;

- организиране и провеждане на обучение на училищни директори, училищни психолози и педагогически съветници за разпознаване на радикализиращо поведение

при подрастващите, като и за реализация на движение „Училището – сигурна среда за децата“;

-изготвяне разпространение на помагало за работа по ранна превенция с деца и родители и разработване и реализация на програма за работа с родители на деца с девиантно и противоправно поведение. Програмата включва създаване на национален екип за реализация, изготвяне на методическо ръководство – наръчник за осъществяване на програмата, провеждане на обучения, мониторинг и супервизия. Като резултат се очаква повишаване на родителския капацитет и усвояване на знания и умения за общуване с децата с цел предотвратяване на девиации в поведението.

2. Методическото ръководство и контрол на дейността на местните комисии е законово регламентирана функция на ЦКБППМН. Важна част от изпълнението на това законово задължение е **повишаването на квалификацията** на кадрите в системата на БППМН. Различните форми и методи за повишаване на квалификацията са и своеобразен начин за методическо ръководство и контрол върху дейността на комисиите.

В изпълнение на функцията по методическо ръководство на работата на местните комисии и в изпълнение на разпоредбите на Правило 22 от Минималните стандартни правила за правораздаване при непълнолетните, което препоръчва непрестанно повишаване на квалификацията на работещите с деца с девиантно поведение, **беше проведена национална работна среща – обучение на секретарите на МКБППМН от цялата страна.** Към срещата проявиха интерес и участваха и заместник кметове, председателстващи съгласно закона местните комисии и кметове на общини и райони. Участниците в срещата бяха запознати с проведеното през 2017 г. изследване на централната комисия „Диагностика на подрастващи, извършители на противообществени прояви“ и обследването на работата на местните комисии и дейността на обществените възпитатели. Бяха предоставени методически материали, изготвени от Централната комисия.

На участниците бяха представени различни теми, съобразени със спецификата на съвременността:

„Разпознаване и отграничения на нелегални мигранти и жертви на трафик“;

„Бащата в съвременното общество и формирането на детската личност“;

„Борба с трафика на хора – перспективата на неправителствения сектор“;

„Насочване на случаи на деца с девиантно и делинквентно поведение към социални услуги – проследяване и преглед“;

„Трудова терапия в програмите за превенция“;
„Дизайнерска дрога. Новости в употребата на ПАВ“;
„Канабис и синтетични канабиноиди – новите проблеми и предизвикателства“;
„Наркотици и Darknet – перспективи за правоприлагане, изследвания и политики“.

Бяха представени и добри практики на местни комисии от страната – „Моят свят в моя град“ – програма за лятна превантивна работа на МКБППМН, Стара Загора; „Специфични подходи при организиране на първичната превенция за училищните общности“ – практика на МКБППМН, Разград; „Връстници обучават връстници“ – практика на ОБКБППМН, Варна.

В изпълнение на функцията по повишаване на квалификацията на специалистите от системата за БПМН, в програмата на работната среща – обучение беше включено и решаване на сложни и трудни казуси от практиката на местните комисии за БПМН. Решаването на казуси също е своеобразна форма на контрол на знанията и уменията на участниците в националната среща, както и форма на оказване на методическа помощ и ръководство.

В изпълнение на квалификационната функция на Централната комисия и в съответствие с Правило 22 от Минималните стандартни правила на ООН за правораздаване при непълнолетните, през 2018 година **Центърът за квалификация към ЦКБППМН** проведе два обучителни семинара с новоназначени секретари на МКБППМН по различни теми: „Правна рамка на превенцията и противодействието на асоциалното поведение на малолетните и непълнолетните в контекста на Европейските стандарти“; „Взаимодействието с дете с девиантно и делинквентно поведение – съдържание, форми и методи“; „Взаимодействие на местните комисии за БПМН и ИДПС“; „Техники за интервюиране на деца“; „Местните комисии за БПМН в системата за превенция и противодействие на противообществените прояви на малолетните и непълнолетните“; „Ролята на прокуратурата в превенцията на престъпността и противообществените прояви на малолетните и непълнолетните. Взаимодействие на прокуратурата с местните комисии за БПМН“; „Емоционални измерения в работата и семейството, и отражение върху развитието на децата“; „Поведение и поведенчески проблеми при подрастващите в междуличностен и личностен аспект. Прилагане на социално-психологически тренинги за тяхната превенция“; „Институционална превенция на насилието срещу деца“; „Превенция на зависимости и зависимо поведение сред деца“; „Характеристики на проблемни поведения на деца и юноши, провокирано от насилие в училище. Прилагане на краткосрочни и

дългосрочни цели на социално-психологическия тренинг за тяхната превенция”; Развитие на движение „Училището – сигурна среда за децата“; „Ролята на детския психиатър при деца и юноши с асоциално поведение“; „Трафик на хора – съвременното робство в 21 век“; и „Статистически отчет за дейността на МКБППМН“. Интересът към занятията в Центъра е много голям и становищата на преминалите обучение е, че темите са подбрани сполучливо, занятията са на много високо ниво и придобитите знания и умения са от особена полза. За лектори в центъра се канят университетски преподаватели, действащи магистрати и висококвалифицирани специалисти от практиката. На проведените два квалификационни семинара бяха обучени над 40 новоназначени секретари на МКБППМН.

3. Координация и съвместна дейност с други институции

ЦКБППМН продължи участието си в работните групи на ДАЗД по превенция на насилието при децата, проблемите на децата бежанци и изготвяне на координационен механизъм за работа с тези деца.

Продължи работата на секретаря на Централната комисия в работната група към Министерство на правосъдието по изготвяне на нов закон за отклоняване на непълнолетни от наказателно производство, както и участието му в постоянно действащата работна група към Националната комисия за борба с трафика на хора. Продължи и участието на ЦКБППМН в работната група към Министерството на здравеопазването за изпълнение на Националната стратегия за борба с наркотиците.

За Министерството на младежта и спорта и Националния съвет за сътрудничество по етнически и демографски въпроси бяха изготвени информации – анализи на дейността на местните комисии за БППМН по превенция на престъпността.

Съвместно с Държавна агенция „Архиви“, ЦКБППМН подготви ново Методическо указание за архивиране и съхранение на документацията на ЦКБППМН и МКБППМН.

В съответствие с изискванията на Правилника за устройството, организацията и дейността на Централната комисия през м. май и през м. ноември бяха проведени редовни заседания на ЦКБППМН.

В заключение, на основание изложеното, следва да се посочи, че системата от Централна и местни комисии за превенция и противодействие на детското девиантно поведение работи в съответствие със закона и изпълнява възложените й задачи.